

ЖУРНАЛ ВИЗНАНО ПЕРЕМОЖЦЕМ КОНКУРСУ "СВІТОЧ ПРИДНІПРОВ'Я"

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ЩОМІСЯЧНИК



ВИХОДИТЬ З ЛИПНЯ 1991 р.

**БОРИСТЕН**

2019 рік

№ 08(337)

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ, ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ  
ТА НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ ЩОМІСЯЧНИК



Микола Цоколенко з тих освітян, котрі вбачають своє завдання не лише у підготовці спеціалістів, а й формуванні у них активної, патріотичної життєвої позиції.

Напередодні Дня Незалежності шеф-редактор журналу «Бористен» зустрівся з директором коледжу електрифікації Дніпровського державного аграрно-економічного університету Миколою Петровичем Цоколенко. На стор. 8 читайте допис «Покоління незалежних».





*“У всіх народів мова – це засіб спілкування, у нас це – фактор відчуження. Не інтелектуальне надбання століть, не код порозуміння, не першоелемент літератури, а з важкої руки Імперії ще й досі для багатьох – це ознака націоналізму, сепаратизму, причина конфліктів і моральних травм. Людина розмовляє рідною мовою, а на неї озираються...”*

*“Нації вмирають не від інфаркту, спочатку в них відбирають мову”*

*Ліна Костенко*



«Бористен (Борисфен)» – незалежний і недержавний український науково-популярний щомісячник, який висвітлює наукові, культурні, соціальні, історичні події. Видавцем і засновником часопису є Дніпровська міська громадська організація «Товариство шанувальників журналу „Бористен“», голова правління письменник і видавець Фідель Сухоніс. Видавець: Дніпровська міська громадська організація «Товариство шанувальників журналу „Бористен“», Дніпровський Національний Університет імені О.Гончара

Серія КВ, реєстр. номер 16084-4556 ПР. Рік видання двадцять перший. Постановою президії ВАК України від 9 квітня 2008 року за № 1-05/4 журнал внесено до переліку наукових фахових видань України, у яких можуть публікуватись основні результати дисертаційних робіт з історії, філології, політичних наук, мистецтва та культурології.

Редакція не завжди поділяє думку авторів і не несе відповідальності за недостовірність опублікованих даних. Редакція не несе відповідальності перед авторами і/або третіми особами і організаціями за можливу шкоду, нанесену публікацією статті. Редакція має право скоротити матеріал без згоди автора. Редакція сплачує гонорари тільки за матеріали, які замовлені авторами.

Адреса журналу «Бористен»: Адреса редакції а/с № 791, 49008 м. Дніпро, Україна  
Телефон: (050) 340 - 28 - 27  
e-mail: [fidelsukhonis@gmail.com](mailto:fidelsukhonis@gmail.com)

### Представництва редакції:

**У Києві:** Олег Черногуз, тел: (067)2555026  
**У США:** Bahriany Foundation, Inc. 19669 Villa Rosa Loop, Fort Myers, FL 33967, USA  
**З релігійних справ у США та Канаді:** Mr. V. Babanskyj, 74 Oakrige, Watchung, N.J. 07069, USA;  
**У Румунії:** Ritco Virgil STR. 1 Decembrie 7. Bloc 19 Sc B. Ap. 8 8885 Macin Jud. Tulcea Romania;  
**У Бразилії:** Wira Selanski, Rua General Glicerio, 400 apt.701, 22245-120 Rio de Janeiro, RJ Brazil, Telefax (00-55-21) 2556-5517  
**У Ізраїлі:** Svitlana Glaz, Arie Rubin, 18\I, Lod, Israel  
**У Польщі:** Juri Hawryluk, skr. poczt. 55, 17 - 100 Bielsk Podlaski, Polska  
**У США:** Raisa Chejlyk. 4000 S. Biscayne Dr. #213 North Port, FL. 34287.

Електронні версії журналу [borysten.com.ua](http://borysten.com.ua)

Долучайтесь до нас у соцмережі  
[facebook.com/borysteninfo](https://www.facebook.com/borysteninfo)

Верстка/дизайн журналу "CatArt"



Видавець ФОП Озеров Г.В. м.Харків, вул. Університетська, 3\9 Свідоцтво про державну

реєстрацію № 818604 від 2.03.2000

Папір офсетний. Друк цифровий. Щомісячник, наклад: 1500 примірників



## Колонка редактора

З кожним роком розбудови і розвитку нашої держави поглиблюється усвідомлення цієї події і дати - 24 серпня - і значення її для всієї країни, для кожного з нас, її громадян. І це закономірно: великі події досягаються на відстані, з плином часу.

Перед Україною, її громадянами складні й великі завдання. Але я вірю, що разом ми здолаємо будь-які перешкоди на шляху зміцнення незалежності нашої держави.

*Щиро вітаю всіх вас зі святом, бажаю  
успіхів, здоров'я,  
щастя, благополуччя!*



*Фідель Сухоніс, редактор журналу*

Стор 1 Колонка редактора
Стор 2 День Незалежності України на Флориді
Стор 3 Розчарування?
стор 4 ПОНАД 150 ДІТЕЙ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ У ПАТРІОТИЧНІЙ ГРІ «КОТИГОРОШКО-2019», ВЛАШТОВАНІЙ ДО ДНЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ
Стор 5 ВІДЛІТАЮТЬ У ДАЛЬНІЙ ВИРІЙ
Стор 6-7 Християнська сторінка
Стор 8-11 Покоління незалежних
Стор 12-13 ЗБЕРІГАЙМО ЧИСТОТУ РІДНОЇ МОВИ
Стор 14 ДНУ відвідала китайська делегація
Стор 15 - 16 Credo
Стор 17 Думки вголос
Стор 18 Про мову і життя
Стор 19 - 22 ПЕРША ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ПРО ГОЛОДНЕ ЛИХОЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ 1932-1933 РОКІВ
Стор 23-25 Українська мова — літо 2019
Стор 26 - 30 Нелегітимні шлюби в підпіллі: історія "Тихої" і "Поліщука"
Стор 31 -Цікаво знати
Стор 32 - 33 Додаток історичних даних до допису про святого Данила Братковського
стор 34-35 На День Незалежності у Дніпрі традиційно провели забіг у вишиванках
Стор 36 Вересень (народні прикмети)

Долучайтесь до нас у соцмережі  
[facebook.com/borysteninfo](https://facebook.com/borysteninfo)

Ще більше цікавої та актуальної інформації на нашому сайті  
[borysten.com.ua](https://borysten.com.ua)



«Вісті з діаспори»

## День Незалежності України на Флориді

Українська громада південно-західньої Флориди, з Осередком у Норт Порті, гідно відзначила 28-у річницю Незалежності України у п'ятницю, 23 серпня. Вранці члени громади з ветеранами в уніформах та членами міської ради Норт Порту: віце-президентом Debbie McDowell та Jill Luke, розпочали святкування перед будинком міської ради Норт Порту піднесенням американського та українського прапорів на тлі державних гімнів Америки та України. Debbie McDowell прочитала Проклямацію надану 11-ого липня цього року, що 24-ого серпня проголошується Днем Незалежності України в день 28-ої річниці. Леся Попель, голова 56 Відділу Союзу Українок Америки, подякувала членам міського уряду за проклямацію радісної річниці Незалежності України і запросила всіх на святочний сніданок до Осередку ім. св. Андрія.

Перед Осередком майорили українські прапорці, а всередині столи були удекоровані соняшниками та українськими прапорцями. Голова Українсько-Американського Клубу Дарія Томашоска привітала гостей зі святом та подякувала присутнім міським радникам Debbie McDowell та Jill Luke за їхню постійну підтримку надану українській громаді. Святочний настрій панував підчас зустрічі, яку організували члени Громадського Комітету. Велика подяка належить Дарії Томашоскій, яка відповідала за свято Незалежності України, Вірі Боднарук (голова Товариства Української Мови), Лесі Попель (голова 56 Від.Союзу Українок Америки), Вікторові Лісничому (голова Осередку ім.св. Андрія),Євгенові Томашоскому (Українсько-Американські ветерани), Галі Лісничій (УККА), Богданові Боднарку (Товариство Української Мови), Олі Бабачук (Осередок ім.св. Андрія), Наталці Невмержицькій (Осередок ім.св. Андрія), Одарці Гобачевській (Громадський Комітет) та Ліді Бойко (Громадський Комітет).

*проф. Віра Віра Боднарук  
Громадський Комітет,  
Норт Порт,Флорида*



*На фото Віктора Лісничого піднесення українського прапору перед міською радою*



«3 листів до редакції»

## Розчарування?

*Більшість з нас розчарована подіями в Україні. Але немає чому дивуватися. Вільній Україні 28 років. Америці майже 250. А державам в Європі ще більше чим 250. Україна тільки народилася, тільки піднялася з колін.*



*Одного разу на лєтовищі у Львові я зустрівся з банкіром Міжнародного Банку. Ми сиділи чекали на наші рейси та розговорилася. Він часто бував на Україні як дорадник Міжнародного Банку. В нашій розмові я його запитав: - Як довго забере часу коли Україна підніметься до рівня Європи? Його відповідь була проста. Одна генерація українців мусить вимерти щоб держава піднялася до рівня Європи. Бо за його спостереженнями, коли він як співробітник Міжнародного банку, дасть завдання робітнику старій генерації, то проблема не буде вирішена як він повернеться за 6 місяців. А коли він дасть завдання співробітнику молодшого віку, то завдання завжди буде виконане вчасно.*

*Я сповна розумію такі пояснення. Америка мала подібні проблеми які зараз на Україні. Але щоб їх вирішити їм забрало 250 років. Позаяк Україні лише двадцять вісім літ. Тому забере час поки Україна підніметься з колін на ноги і стане гордим членом Європи! Дай Боже!*

*Віктор Бабанський ( Нью-Джерзі, США)*



## ПОНАД 150 ДІТЕЙ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ У ПАТРІОТИЧНІЙ ГРІ «КОТИГОРОШКО-2019», ВЛАШТОВАНІЙ ДО ДНЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

24 серпня до Дня Незалежності України у парку Шевченка провели дитячу патріотичну гру «Котигорошко-2019». Організатори - управління молоді, позашкільної освіти та національно-патріотичного виховання департаменту гуманітарної політики Дніпровської міської ради спільно з комунальним закладом «Дитячо-молодіжний центр «ЛІДЕР».

«Цей захід святковий, це – подарунок нашої країні на день народження від маленьких дніпрян. Дитяча патріотична гра «Котигорошко» - це культурно-розважальний захід, який проходить на міському рівні вже 5-й рік поспіль. Сьогодні він зібрав понад 150 маленьких учасників, які змагатимуться між собою у знанні українських традицій, нашої історії, кулінарії, домашнього господарства, народних танців і пісень – загалом усе те, що має знати і вміти молодий українець», - розповіла заступниця директора департаменту-начальниця управління молоді, позашкільної освіти та національно-патріотичного виховання департаменту гуманітарної політики Дніпровської міської ради Дар'я Біла. Гра складається з квесту та розважально-концертної програми. Цього року для дітей підготували 20 локацій. Розпочався захід із урочистого відкриття, під час якого всіх привітав юний Котигорошко.



«Мені запропонували бути Котигорошком уперше і я одразу погодився, адже мені було цікаво спробувати себе у цій ролі. Я сьогодні привітав усі команди з початком гри, прочитав вірш про Україну та дав старт. Мені дуже подобається бути Котигорошком», - поділився враженнями виконавець ролі Котигорошка Максим Шаповалов. Після представлення команд діти розпочали

гру. Кожна команда обрала навмання 5 станцій, які вона має пройти та заробити бали. Одна зі станцій виглядала як схема для вишивання хрестиком українського віночка. Тут діти бралися за голку і вчилися вишивати хрестиком.

«Аби впоратися з цим завданням, дітям необхідно мати гарний настрій, впевненість у своїх силах та голку з кольоровою стрічкою. Маленькі учасники роблять у вишиванні перші кроки і в них це добре виходить. Маю надію, що до кінця гри ми вишиємо цей орнамент», - розповіла педагогиня-організаторка Інна Ковальова.

Учасниця команди хореографічного колективу «Райдуга» Настя за голку узялася сама, хоча вишивати не вміє.

«Я не вмію вишивати, але тут вирішила спробувати. Це цікаво, особливо побачити, який малюнок вийде потім. Мені подобається грати у цю гру», - розказала дівчинка. Під час гри учасників підтримують батьки. «Команда хореографічного колективу «Райдуга» бере участь у «Котигорошку» вже не перший рік. Їм дуже подобається і нам, батькам, теж. Я вважаю, що це так чудово через гру виховувати в дітей патріотизм, знання українських традицій, національних особливостей. А ще дітям дуже подобається вдягати вишиванки та віночки. Крім того вдома зараз мало хто вишиває або співає українські пісні, а тут діти роблять це із задоволенням. Тому ми вдячні організаторам та міській владі за влаштування цього заходу», - розповіла мама учасниці Діана.





«Фундація Івана Багряного інформує»

# ВІДЛІТАЮТЬ У ДАЛЬНІЙ ВИРІЙ

*На жаль, час не вблаганий навіть до тих, хто присвятив своє життя не лише турботі про добробут власної родини, а й старанно працював заради кращої долі свого народу. Цьогорічна весна стала трагічною зразу для трьох родин членів і активістів Фундації Івана Багряного. Горе прийшло до рідних Юрія Криволапа, Федора Гайового та Олексія Воскобійника. Висловлюємо щирі співчуття сім'ям цих добродіїв. І хочемо запевнити що пам'ять про цих патріотичних українців житиме в серцях усіх, хто їх знав як в діаспорі так і в отчому краї.*

Представництво Фундації Багряного на Січеславщину

мікробіології США та ін. ФЕДІР ГАЙОВИЙ

## ФЕДІР ГАЙОВИЙ

25 травня 2019 року, на 90-му році життя відійшов у вічність довголітній секретар Фундації Івана Багряного та політично-громадський діяч св. п. Федір К. Гайовий. Похоронна відправа відбулася в Sunset Funeral каплиці в Міннеаполісу, Міннесота. Покійний залишив в глибокому смутку дружину Марусю, сина Павла з дружиною Сонею та Івана з дружиною Мелісою, сестру Олю з чоловіком Юрієм Татарко, онуків Марину, Асю, Миколу, Олеса, Луку, Михайла та Максима, а також племінниць Ірину, Ніну, Олю та Лїду.

## ОЛЕКСІЙ ВОСКОБІЙНИК



На 97 році життя 27 травня 2019 року відійшов у засвіти добродій Олексій Воскобійник. Покійний був одним з ініціаторів створення й активістів Фундації імені Івана Багряного. У вимушеній еміграції з кінця II-ї Світової війни. Як патріот Америки й України бізнесмен О. Воскобійник вслід за Євгеном Чикаленком та Іваном Мазепою став щедрим благодійником: надав фінансову підтримку розвитку україністики Гарвардському університеті, спонсорував Пенсільванський університет, де 1988 року відкрито Український студійний центр (пожертва 100 тисяч доларів). Реалізуюючи масштабні благодійницькі проекти, видатний бізнесмен та меценат Воскобійник здійснював важливу для майбутнього України справу: сприяв присутності й розвитку українського інтелекту у світі.



## ЮРІЙ КРИВОЛАП

21 квітня 2019 року з волі Всевишнього відійшов у вічність на 84 році життя св. п. д-р Юрій М. Криволап. Він був довголітнім членом Фундації Івана Багряного. А окрім того ще мав багато обов'язків в українському громадському житті. КРИВОЛАП Юрій Миколайович (04. 01. 1936, Київ) – мікробіолог, громадський діяч. Дійсний член УВАН. 1943 разом з батьками емігрував до Німеччини, 1950 – до США. Працював дослідником і викладачем кафедри мікробіології Мерілендського університету (м. Балтімор): від 1970 – доцент, згодом – професор. Член і секретар Митрополітальної ради УПЦ у США (від 1971). Брав участь у діяльності Об'єднаної української демократичної молоді (1967–76 – голова ЦК), УРДП (член ЦК). Член Американського товариства мікробіологів (віце-президент відділу у Меріленді, 1973), Асоціації загальної

# ЖИТТЯ І СМЕРТЬ

*Ленід Якобчук,  
почесний професор Острозької академії*

Сьогодні тема бесіди найважливіша з усього Ісусового служіння, а саме «Як Ісус Христос переміг смерть». Останнім розділом Євангелії від Марка є розділ 16-ий і в ньому оповідається остання подія, яка сталася з Ісусом Христом на землі – це Його воскресіння з мертвих. Чому ж воскресіння найважливіше? Передовсім це доказ Його божества, бо воскреснути міг тільки Бог, або тільки Бог міг когось воскресити. Ключ життя – тільки у Бога. Без воскресіння не було б вічного життя. Життя людини на землі закінчується смертю. Син Людський Ісус Христос як Людина був розп'ятий на дерев'яному хресті і помер. Камінь, яким закрили гріб, де було покладене Христове тіло, свідчив, що усе закінчено. Всі сподівання, усяка надія завалені холодним каменем. Немає більше життя, немає чуд оздоровлення, насичення голодних, звільнення одержимих. Усе це належить минулому. Без воскресіння Христа справді усе минуло і було б лише історією. Але слава Богу, коли жінки раненько, в неділю, на третій день після Христової смерти прийшли до гробу, щоб віддати останню шану померлому, ангел, який сидів біля порожньої могили, сказав до переляканих жінок: «Не лякайтесь! Ви шукаєте розп'ятого Ісуса Назарянина? Він воскрес. Немає Його тут. Ось місце, де лежало тіло Його» (Мр. 16:6). Христове воскресіння змінило усю історію. Є вічне життя, життя після смерті, яке дарує воскреслий живий Син Божий Ісус Христос, Спаситель світу, Котрий каже: «Я – Перший і Останній, і Живий! А був Я мертвий і ось живу на вічні віки. Амінь. І маю ключі пекла і смерті!» (Об. 1:17) З воскреслим, живим Ісусом Христом Спасителем є надія, є життя, нове життя на землі і вічне життя в небі – Слава Йому! Говорячи про воскресіння, доречно було б згадати як Він помер, бо, можливо, не всі читають Євангелію. Можливо, святкуючи Свято Великодня, удекороване пасхами, писанками, пальмами та іншими декораціями і святковими стравами, люди не усвідомлюють, що це свято Христового воскресіння, яке сталося майже дві тисячі років тому. Євангелист Марко в розділі 15-му, детально описує події, як свідок. Він пише (15:1-5): «А первосвященики з старшинами й книжниками та увесь синедрион зараз уранці, нараду вчинивши, зв'язали Ісуса, повели та й Пилатові видали. А Пилат запитав Ісуса: «Чи ти Цар Юдейський?» А Він йому у відповідь каже: «Сам ти кажеш...».

А первосвященики міцно Його винували. Тоді Пилат знову запитав і сказав: «Ти нічого не відповідаєш? Дивись як багато проти Тебе свідкують!» А Ісус більше нічого не відповідав, так що Пилат дивувався». Ісус знав, що Його земне життя наближається до кінця. Ось Він чує шалену атаку фальшивого оскарження перед представником Римської імперії, правителем Юдеї Понтієм Пилатом. Оскарження було вмотивоване політикою. Мовляв, Ісус виступав проти Римської імперії, проголошуючи себе царем юдейським. «Чи ти є Цар Юдейський? - запитує Пилат. Христос відповідає: «Це так, як ти сказав. Я на це родився і прийшов у світ, щоб свідкувати про правду, кожен, хто від правди, той слухає Мого голосу» (Ів. 18:37). Релігійні керівники, які через задрість оскаржували Христа, знали, що така вина не є викликом для Римської імперії. Пилат це зрозумів і хотів відпустити Христа. Релігійні лідери звинувачували Ісуса, що Він не платить податків римлянам. Але Христос мовчав. Чому ж Христос не відповідав, чому Він не виправдовувався, коли Його звинувачували фальшиво? Ісус Христос прийшов, щоб померти за грішників, таких, як ми з вами, бо написано, що усі згрішили, немає праведного ні одного. Він виконував волю Небесного Отця. Крім того, Ісус узяв на себе наші гріхи, гріхи всього людства, так що Він був винен не Своїми гріхами, бо Він був праведним, безгрішним, але вина наша впала на Нього. Про це пророк Ісаїя провіщав 700 років наперед (Іс. 53:4-7). Бог відкрив це пророкові, і не тільки Ісаї, але й іншим пророкам про Ісусове зачаття, народження, життя та служіння, а також смерть і воскресіння, щоб тепер, читаючи Біблію, ми вірили в Євангелію, в Ісуса Христа як Спасителя та прийняли вірою Його Особу і Його науку.





Євангелист Марко, який жив тоді і був молодим чоловіком, описує, як відбувався суд над Ісусом. Апостол Павло у Посланні до євреїв пише, щоб ми дивилися на автора нашого спасіння, котрий терпів заради нас. Він пише (12:2-3): «Дивлячись на Ісуса, на Начальника й Виконавця віри, що замість радості, яка була перед Ним, перетерпів хреста, не звертавши уваги на сором, і сів по правиці престолу Божого. Тож подумайте про Того, Хто перетерпів такий перекір проти Себе від грішних, щоб ви не знемоглися і не впали на душах своїх». Це приклад для нас, щоб ми не знемагали, коли нам доводиться терпіти. Засуджений на смерть через розп'яття мав нести на собі до місця страти дерев'яного хреста, до якого мав бути прибитий. Ісус терпів насмішки і глузування, та бичування. Замість корони на Його голову поклали тернового вінця. Він падав під тягарем деревини, яку ніс вузькими вуличками Єрусалиму, дорогою на Голгофу. Цю вулицю тепер називають Віа Долороза, що означає Шлях скорботи. Вояки змусили якогось Симона Кириянину, що вертався з поля, нести хреста, бо Ісус був знеможений і падав. Накінець ця процесія досягла місця страти, що називалося Голгофа, або Череповище. Прибивши Ісуса до хреста, вояки кинули жереб, кому узяти Ісусів одяг. Цим актом виповнилося пророцтво, яке записане у 22-му псалмі, 19-му вірші: «Вони ділять для себе одягу мою, а про шату мою жеребка вони кидають». Перехожі лихословили Ісуса, казали: «Спаси Себе і зійди з хреста». Так само і первосвященники з книжниками насміхалися з Ісуса і між собою говорили: «Інших спасав, а Себе не може спасти. Христос, Цар Юдейський! Нехай зійде тепер з хреста, щоб побачили ми й увірували!» (Мр. 15:29-32). Живучи у так званому цивілізованому світі, ми можемо дивуватися, як могли люди дивитися на прибиту цвяхами, скривавлену людину, в муках і агонії смерті, без жодного співчуття, сміятись і лихословити. За що Його розп'яли, за який злочин, що поганого Він кому зробив?

Наше запитання до сьогоднішніх невіруючих до тих, хто сьогодні насміхається і лихословить Христа – чому і за що ви Його зневажаєте, що злого Він вам зробив? Не забудьте, Він воскрес. Він живий, Він Бог, Який прийде судити і кожного, хто Його не прийме і не отримає прощення своїх гріхів, буде відповідати перед Ним і вже не як перед Спасителем, а як перед Суддею. Написано, що відшостої до дев'ятої години настала темрява по всій землі. Розп'ятий Ісус сім разів промовив з хреста. Марко записав тільки ці слова: «Боже Мій, Боже Мій, нащо ти покинув Мене?». Це також слова виповненого пророцтва з 22-го псалму. Ісус не звертається до Бога як до Отця, але як грішник, через наш гріх, як до Бога, Який судить гріх. Мертве Ісусове тіло зняв з хреста Йосиф з Ариматеї і поховав у своєму гробі, який він приготував був собі, висікши в кам'яній скелі. Йому допомагав Никодим, таємний послідовник Ісуса, котрий приходив раніше до Нього вночі. Після суботи при сході сонця три жінки – Марія Магдалина, Марія Якова та Соломія купили пахоців, щоб намастити мертве тіло. Найбільшою турботою жінок було – хто відкотить великого каменя від входу до гробу. Але величезний камінь був відкочений, а гроб, де лежало Ісусове тіло, був порожній. «Ви шукаєте розп'ятого Ісуса Назарянина? Він воскрес! Немає Його тут. Ось місце, де лежало тіло Його», - провістив жінкам Ангел. Не для Ісуса ангел відкотив каменя, а для людей, щоб побачили порожню могилу. Це був ще один доказ Христового воскресіння. Тепер місія всіх християн, які відродилися Христовим Духом, виконувати Христове повеління, яке записав Євангелист Матвій (Мт. 28:19-20): «Тож ідіть і навчіть всі народи, хрестячи їх в ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа, навчаючи їх зберігати все те, що Я вам заповів. І ото, Я перебуватиму з вами повсякденно аж до кінця віку! Амінь».



Спеціально для "Бористену"

## Покоління незалежних

Про сучасну молодь народжену в умовах незалежної держави, про значення патріотичного виховання в сучасному навчальному процесі, про сьогодні і перспективи коледжу електрофікації Дніпровського державного аграрно-економічного університету  
шеф-редактор журналу «Бористен», письменник Фідель Сухоніс розмовляє з директором цього освітнього закладу Миколою Цоколенко.



**Сухоніс:** Микола Петрович, Вас без перебільшення можна назвати відданим своєму освітньому закладу. Все своє свідоме трудове життя Ви провели у стінах цього закладу. І на посаді директора більшу частину. Така незмінність у трудовій діяльності викликає і повагу, і в певній мірі подив. Адже є потенціал здавалось для більших звитяг, для більш масштабних, як зараз прийнято говорити, проєктів.

**Цоколенко:** Я пішов працювати в сферу освіти, бо вважаю, що це – перше, що

може змінити державу і вплинути на неї. Я спілкуюся з молодими людьми, передаю власний досвід, формую їхні цінності і компетентності, даю їм знання. Мені здається що це дуже почесна і важлива місія. Кожен громадянин хоче жити в країні зі сприятливими умовами. Відчувати себе захищеним, мати стабільність і бути впевненим у завтрашньому дні. Громадянин і є інструментом розбудови держави, а держава, у свою чергу, повинна забезпечувати всі можливості для цього, забезпечувати захист. Від дій і зусиль кожного з нас залежить, якою наша країна буде сьогодні, завтра, і якою ми залишимо її нашим дітям. І тут виникає питання, хто мусить сформувати таке бачення свого місця у суспільстві в молодих людях. Як на мене, найперше, очевидно, родина. Однак, я так само глибоко переконаний, що цього аж ніяк не достатньо. Гасло нашого освітнього коледжу підготувати не лише спеціаліста, а й виховати громадянина. І я радий що таку позицію підтримує більшість моїх колег...

**Сухоніс:** Ми ведемо з Вами розмову напередодні головного свята нашої країни Дня Незалежності. Позаяк вже можна говорити про перші підсумки вступної кампанії 2019 року.

Проблеми вступу до спеціальних та вищих навчальних закладів – це не проблеми конкретної особи. Це проблеми національної безпеки, оскільки пов'язані з формуванням людського капіталу – головного фактору розвитку економіки країни, в якій нам жити. Як відомо, існує жахливий дисбаланс між обсягами підготовки фахівців у вищих навчальних закладах і робітничих кадрів у професійно-технічних навчальних закладах, з одного боку, та потребами економіки і суспільства, з іншого (Для прикладу: якщо у 1990/91 навчальному році кількість



*студентів вищих навчальних закладів (I-IV рівнів акредитації) була більшою за кількість учнів професійно-технічних навчальних закладів у 2,5 рази, то в 2016/2017 навчальному році - у 5,5 разів.)....*

**Цоколенко:** Зрозуміло що не все залежить від нас. До того що Ви сказали я ще можу додати проблемні аспекти із державним замовленням наших спеціалістів. Також існує катастрофічна проблема доступності сільської молоді до подальшої освіти внаслідок низької якості знань вступників із сільської місцевості (За даними експертів Аналітичного центру CEDOS, минулого року більшість випускників сільських шкіл (55%) взагалі не вступали до професійно – навчальних закладів та ВНЗ через ЗНО та інші причини. А ще збереження квот для пільговиків і переселенців замість позаконкурсного вступу, який скасовано у 2016 році. Суттєві диспропорції у державному фінансуванні вищої освіти за регіонами України, що спричинено впровадженням системи розподілу місць державного замовлення за принципом широкого конкурсу.

**Сухоніс:** *Однак, попри весь цей масив невирішених проблем Ваш коледж живе і розвивається. Очевидно, його сьогодення не задовольняє ані викладацький склад, ані , напевно студентів....*

**Цоколенко:** Як і будь – яка установа ми є частиною нашого вітчизняного суспільства та соціально-економічного укладу . Але будь-яка складність може бути коли не подолана, то мінімізована, якщо прагнути вирішити проблему. Ми намагаємося вирішувати ті питання, котрі можемо і для яких у нас існує законодавча база. Коледж електрифікації Дніпровського державного аграрно-економічного університету – це сучасний заклад вищої освіти I рівня акредитації, один з провідних закладів вищої освіти аграрного напрямку, з розвинутою матеріально-технічною базою і соціальною інфраструктурою, який майже століття гідно творить свою історію. Привабливою перспективою

навчання в коледжі є можливість його продовження у закладах вищої освіти III-IV рівня акредитації за скороченими термінами та наскрізними навчальними програмами, зокрема Дніпровському державному аграрно-економічному університеті, де отримують дипломи бакалавра, магістра за скороченими термінами навчання. В основі освітньої діяльності педагогічного колективу коледжу - сучасні методи ведення занять, навчально-методичне і технологічне забезпечення освітнього процесу, зв'язок з практичною професійною діяльністю, високий професіоналізм викладачів, якісне навчання. Для реалізації ефективного навчального процесу та підготовки висококваліфікованих спеціалістів у коледжі створено всі умови. Навчальні приміщення оснащені сучасним устаткуванням і технічними засобами. У навчальний процес впроваджуються сучасні технології навчання, що передбачають використання сучасного комп'ютерного обладнання. До послуг студентів мережа Інтернет. Важливе значення надається практичному навчанню, де студентам необхідно застосовувати набуті знання у реальній виробничій ситуації. Практична частина підготовки фахівців здійснюється в лабораторіях, виробничих майстернях коледжу, а також на передових підприємствах та організаціях міста, області.

Адміністрація та педагогічний колектив коледжу спрямовують свою діяльність на формування освіченої, гармонійно розвинутої особистості, здатної до навчання, до професійної мобільності та швидкої адаптації до змін, що відбуваються в галузях економіки, техніки, технологій, системах управління та організації праці в умовах ринкової економіки.

**Сухоніс:** *Сьогодні , якщо так можна сказати, йде битва за абітурієнта. Така ситуація виникла з багатьох причин. Однак, як я розумію найдошкульніше б'є складна демографічна ситуація, а ще абсолютно не збалансована державою система підготовки спеціалістів та випускників вищих*

навчальних закладів. І тут Ви так само маєте нестандартні підходи. Розбудовуєте Ви їх у співдружності з органами місцевого самоврядування та громадської ініціативи. «Час обирати долю» - так називався, наприклад, концерт – імпреза, котру організували для старшокласників району Петриківська ОТГ, Дніпровський коледж електрифікації та Всеукраїнський щомісячник «Бористен». В програмі заходу були нові й відомі пісні Заслуженого діяча мистецтв України Влодзімежа Забари, запальні танцювальні композиції юних артистів Вашого коледжу. А також презентація Дніпровського коледжу електрифікації у форматі ток-шоу «Відверті діалоги» у ході якого на запитання присутніх відповідав особисто сам директор. Я пригадую ту довірливу атмосферу, котра була створена на імпрезі завдяки Вашій присутності. Ви наочно продемонстрували: відсиджуючись в кабінеті будь-який освітній заклад не розбудувати...



**Цоколенко:** І це добре розумію не лише я, а й більшість моїх колег. Міг би назвати десятки прізвищ тих наших освітян, котрі так би мовити йдуть до абітурієнта, допомагають вчорашнім школярам визначитися зі своєю долею. Це і заступник директора з навчальної роботи Олена Вербіцька, завідувач навчальними майстернями Сергій

Друзь, соціальний педагог Юрій Пахоменков, голова циклової комісії загальноосвітньої та гуманітарної підготовки Людмила Чернега, працівник коледжу Станіслав Третяк. Так чи інакше в профорієнтаційній роботі у нас задіяні фактично усі співробітники. Щодо розвитку спорту та художньої самодіяльності, то в наших стінах цим напрямкам приділяється не менше уваги, аніж спеціальним дисциплінам і патріотичному вихованню.

*Сухоніс: Держава не може існувати без сумлінних громадян, які б цінували її і працювали на її благо. Водночас суспільство не має закривати очі на державу і ставити якісь власні принципи й інтереси вище державницьких. Тоді найкращі люди будуть залишати нашу країну, керуючись особистими інтересами, а не інтересами країни взагалі. Я вірю що у нас ще є шанс стати великою державою. Але для цього треба, щоб громадяни будували цю країну пліч-о-пліч.*





**Цоколенко:** Ось цю ділему про те, хто кому винен – громадяни державі чи держава громадянам ми намагаємося пояснити нашим вихованцям однією простою тезою: Держава – це і є ми. Сильна держава зі щасливими в ній людьми – це взаємна і важка робота двох сторін. На жаль, сьогодні суспільство і досі цього не розуміє, чекаючи, поки держава їм щось дасть чи принесе. Проте кожна робота, яку ми робимо, йде на благо нашої державі. На жаль, більшість українців досі не навчилася мислити критично. Коли я на п'ятий рік війни чую від ніби нормальних людей, що вони підтримують тих, хто 23 роки топили країну, – я просто розгублений. Ми говоримо про нові обличчя у владі, а самі даємо пудрити собі мізки політтехнологам, які ніяк не можуть відстати від цієї країни. Я народився в Україні, я її люблю вже тому, що я тут живу! Я вірю в людей, які мене оточують, що їм, як і мені, небайдужа доля нашої країни. З цими людьми ми рухаємося в одному напрямку. Ми творимо майбутнє, змінюємо на краще долю нашої країни.



**Сухоніс:** Ви знали молодь яка формувалася в СРСР, на зорі нашої незалежності і ось вже вчите тих, хто народився у вільній Україні. На Вашу думку, які вони ровесники нашої незалежності?

**Цоколенко:** Мені здається вони більше вірять у власні сили і готові змінювати життя на краще. А ще серед них чимало критично мислячих людей. Бо кричати, що я патріот, і вірити обіцянкам політиків — це не діло. Політики у боротьбі за владу й зірку з неба зірвуть, щоправда, пластикову китайського виробництва. А замість слів треба робити справу, якісно і з розумом. Для того, щоб покращити ефективність життя у своїй державі, не обов'язково бути супергероєм. Для цього потрібно дотримуватися законів, любити і цінувати свою країну, бути чуйним і людяним до своїх співгромадян, з повагою ставитися до місця, де ти живеш, дбати про спільний простір разом. Ми намагаємося доносити ці істини до наших вихованців.

## ЗБЕРІГАЙМО ЧИСТОТУ РІДНОЇ МОВИ

Про зайві амбасади

Всупереч тому, що незалежна Україна має свої посольства і послів по цілому світі, деколи доводиться чути слова “амбасадор”, “амбасада” та “амбасадорський”, що є запозиченням з англійської мови. Зовсім ймовірно, що українці перейняли його з польської мови.

Немає жодної потреби вживати в українській мові слово “амбасадор” і похідні від нього замість рідних “посол”, “посольство” -- набагато милозвучніших, логічніших, освячених традицією: *“Усі послы по московському звичаю з бородами, у парчевих, соболевих турських шубах”* (П. Куліш); *“Гетьман приймав послів від Карач-Мурзи, табір не спав, готовий піднятися щомиті”* (Л. Костенко).

Шануймо ж своїх послів і свої посольства.

**Чи можна втекти з життям?**

Ні, людина може лише “врятуватися”, “врятувати (собі своє) життя”, “втекти з душею”.

Такий хибний вислів можна почути в англійській мові. Він виник як калька англійського усталеного звороту “to escape with life”.

**Чи справді дах ... їздить?**

З українських телепередач можна довідатись, що “дах поїхав”. Маємо тут справу з недолугою покомпонентною калькою з широковживаного російського просторічного фразеологізму “крыша поехала” зі значенням “хтось вчинив щось нерозумне, безрозсудне; трапилось щось негаразд”.

Однак, не можна будь-який фразеологізм покомпонентно переносити з одної мови в іншу. Названий вислів є сумним зразком абсолютної мовної глухоти.

**Пануючий чи панівний?**

Поряд з природним милозвучним словом панівний, до нових словників проник дієприкметник пануючий: *“У Чорному морі система течій обумовлена дією різних сил, в основному – нануючими вітрами”* (“Колгоспне село”); *“Панівним класом у Київській Русі були феодалы: князі і бояри”* (“Історія української літератури”).

Оскільки між цими двома словами немає ніякої значеннєвої різниці, а друге слово



пануючий суперечить духові нашої мови, то слід додержуватись тільки слова панівний: панівна думка, панівна висота, панівні вітри.

**Як уживати слово “пан?”**

Коли звертаємось до когось, кажемо *пане Василенко, пане докторе, пане професоре, прошу пана, прошу пані*.

Однак, коли говоримо про людину в її відсутності, уточнює відомий мовознавець Микола Лесюк, -- немає потреби вживати це слово. Так само й писати не треба, коли мова йде про якусь особу, напр.: *на афіші написано: “Творчий вечір пана Степана Сірого”*. Тут слово пан зайве і використано навіть некоректно. Замість нього треба було зазначити професію, рід занять тощо, напр.: *“Творчий вечір поета Степана Сірого”*. Але вже на самому вечорі у його присутності треба, безумовно, казати: *“Сьогодні вшановуємо творчість відомого поета, пана Степана Сірого”* тощо.

До незнайомої людини на вулиці чи в установі можна б ще звертатися: *пане- добродію, пані- добродійко*.

Не треба вживати звертань на зразок *“ей, молодий чоловік”, “мужчина”, “мужик”, “товарищ”, “девушка”, “дама”, “дамочка”* і таке інше.



### Чи термін "русизм" правильний?

На думку знаного мовознавця Миколи Лесюка, термін "русизм" не можна вважати правильним, хоч його і рекомендують деякі словники. Слово русизм є двозначним, оскільки його можна трактувати як похідне і від руський, і від русский.

У першому випадку руський означає те саме, що український, бо Україна, як відомо, мала назву Русь, а термін "руська мова" в значенні "українська" вживався ще донедавна.

У другому випадку слово русизм повинно би уживатися з подвоєним с, оскільки його утворено від основи російського слова русский. Не прижилося і слово з ускладненим суфіксом русицизм, що подається як застаріле; невдалим слід уважати й термін "росіянізм", що теж подається словниками і використовується деякими авторами. Виходить, що це слово є похідним від слова Росія, до якого додали якийсь неприродний суфікс -нізм.

Найбільш прийнятним, на думку названого вище мовознавця, слід вважати термін "росіізм", що утворений за загальноприйнятною моделлю: від відносного прикметника на зразок український, грецький, американський тощо відкидаємо суфікс -ськ і додаємо до основи замість нього суфікс -ізм чи -изм (україн-ськ-ий - україн-ізм, грец-ськ-ий (тут накладання двох звуків ц-с) - грец-изм, тюрк-ськ-ий - тюрк-ізм).

Отже від прикметника російський треба взяти основу росій... (без суфікса -ськ) і додати до неї суфікс -ізм, у результаті чого утвориться: росій+ізм - росіізм. Термін росіізм чимраз ширше використовують й інші українські мовознавці.

До речі, термін русизм придумали російські вчені на позначення російських слів в інших мовах. Вони утворюють його від прикметника русский.

### Колега чи колеґа?

Великої шкоди, на думку визначного мовознавця Олександра Пономаріва, українській вимовно-звуковій системі завдають ті, що пишуть *колеґа, балет, лекція, Лета*. Занормами української літературної вимови звук л перед е та і не твердий і не м'який, а нейтральний л, близький до середньоєвропейського l, тому за всіма українськими правописами був, є та буде можливий тільки варіант

ле: колеґа, балет, лекція, Лета тощо.

### Деякі хибні слова і вислови, що засмічують нашу мову

"крупне підприємство" замість  
"велике підприємство"

"казармений"

замість "казармовий"

"кіпер" замість "воротар"

"колаборація" замість "співпраця"

"каток" замість "ковзанка"

"качелі" замість "гойдалка"

"людяні місця Києва" замість

"людні місця Києва"

"луганчани" замість "луганці"

"лід зрушився" замість

"крига скресла"

"лічити" замість "лікувати"

"лікарський персонал" замість

"лікарняний персонал"

"лікарська косметика" замість

"лікувальна косметика"

"любий учень знає" замість "кожен

учень знає"



## ДНУ відвідала китайська делегація

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара відвідали представники Українсько-китайського центру. Мета візиту – створення міжнародного університету.



До складу китайської делегації увійшли семеро представників різних освітянських установ Китаю, зокрема, Фан Мін – директор Науково-дослідного інституту вищих наук і технологій Шеньчженьського університету Хуажонг, Лі Сяохон – генеральна директорка міжнародної освітньої компанії «Шеньчжень Нанхай», ректор бізнес-інституту «Шеньчжень Нанхай»; Жан Хон – перший секретар освітнього альянсу «Один пояс – один шлях», які безпосередньо взяли участь в обговоренні співпраці. ДНУ під час зустрічі представляли проректор з науково-педагогічної роботи у сфері міжнародного співробітництва Михайло Д'яченко, проректор з наукової роботи Сергій Оковитий, проректор з науково-педагогічної роботи Дмитро Свинаренко, начальник відділу підготовки фахівців для зарубіжних країн і академічних обмінів Крістіна Геті.

Михайло Д'яченко розповів гостям, що університет має тривалі контакти з китайськими ЗВО, які розпочалися з 1993 року. Він відзначив, що ДНУ – єдиний ЗВО регіону, який готує фахівців зі спеціальності «Китайська мова», яка, до речі, є однією з найпопулярніших в університеті. Викладачі університету регулярно проходять стажування в Китаї. Понад 20 років у ДНУ працювали китайські викладачі – носії мови. Кілька аспірантів з Китаю захистили дисертації за спеціальністю

«Російська мова». Університет співпрацює з Посольством КНР в Україні. Михайло Павлович підкреслив, що університет завжди відкритий до співпраці в освітній та науковій сферах.



Представники китайської делегації наголосили: «Спільний університет – наша мета. Ми хочемо, щоб у цьому міжнародному університеті були дві мови викладання – українська чи російська та китайська, що і буде його особливістю. У ньому працюватимуть як українські, так і китайські викладачі. Також ми можемо направляти до Вас на навчання різного рівня студентів: бакалаврів, магістрів, аспірантів. У свою чергу, ваші вихованці можуть навчатися в китайських ЗВО».

Китайська сторона відзначила, що може допомогти у створенні Інституту Конфуція при ДНУ, який університет має наміри заснувати, надавши своїх науковців та сприяння у фінансуванні цієї установи.



“Творчість друзів “Бористену””

# Credo

Величезний літак компанії «Air France» важко відірвався від землі - десь у шлунку смикнуло, «Боїнг 777» злетів. Вже маленький Лісабон було видно у ілюмінатор, попереду - важкі білі хмари, які розриває червоним променями сідаюче за обрій сонце. Вона сиділа біля ілюмінатора, але дивитися туди не дуже хотілося. Крило трошки вібрало, і кожного разу їй здавалося. Що це означає? Погане. Хоча, щоразу все було гаразд.



В середині літак здавався ще більший – десятки різних людей. Воно говорили різними мовами, кожен думав про своє, у кожного була своя мета подорожі, свої переживання чи радощі. Стюардеси ходили по салону, роздаючи навушники. Вони (стюардеси) здавалися їм якоюсь особливою кастою - люди, в яких відсутній ген страху. Інакше, як пояснити їх добровільний вибір такої професії. Скільки разів за життя вони перетинають океан?... Вона аж здригнулася від такої перспективи. Це був для неї не перший переліт через океан, але від цього він не здавався більш приємним. Навпаки, вона ВЖЕ знала як це буде: довго, страшно, некомфортно. Довго, тому що до Парижу з Лісабону летіти більше 11 годин, страшно, тому що вона все таки боялася літати, некомфортно, тому що у економ-класі сидіння були вже надто економ. Пілот розповів трьома мовами про переліт, подякував і побажав гарної дороги. Стюардеси і один стюард почали розносити вечерю. Пахло смачно, але вона вже знала, що це омана. Їжа в літаках футуристична - смачна, але абсолютно синтетична. Вона завжди згадувала фільм «П'ятий елемент» коли відкривала яскраві скляночки, пакетики. Напої були звичайні - від газованих до вина.

Вона замовила шампанське. Разом з ним дали милу літакову подушку з пальового кольору з ковдрою. «Наче це допоможе» - подумала вона, але подякувала. Подушка заважала, тому що місця було надто мало, а от ковдра все ж допомагала, коли вночі ставало надто холодно через кондиціонер. Стюард, на вид португалець, спитав буде вона рибу, курку чи яловичину. Вона обрала курку, бо це в неї завжди асоціювалося з домашніми стравами. А дарма. Ця курка була смачна, але не справжня. Так само, як може бути смачно в МакДональдсі. Але вона все одно їла, тому що їжа відволікає і дає оманливе відчуття спокою. Далі, вона ввімкнула маленький екран, обравши фільм, що завжди її заспокоював – як не дивно, не якась розумна повчальна мелодрама, не фільм з Мелом Гібсоном, а просто «Гаррі Поттер та напівкровний принц». Так, дорослі теж дивляться таке. Фільм був мовою оригіналу, і це було ще приємніше. Трохи згодом світло у літаку стало м'якшим, багато хто вже спав. Вона заздрила тим, хто може спати отак, трохи опустивши крісло. Їх треба було обов'язково скрутитися, а зробити це тут - просто марно. Зате була ковдра. Сон був уривками - заважав шум у салоні, гул вітру біля ілюмінатори, щоразу зі звуком «ПІМ!» загоралася позначка про паски безпеки, тому що починалася зона турбулентності. Ще одне казкове явище під час перельоту – літак іноді трясло як дешевий автобус на українських дорогах. Іноді вона відкривала очі і дивилася на сусідніх пасажирів. Недалеко сиділа жінка з маленькою, може 8 місяців, дитиною. Їх принесли невелике ліжко для крихітки. «Хоч комусь комфортно» - подумала вона, і пожалкувала, що їй 28, а то дали б теж ліжко. Далі сидів «типовий француз» - як з фільмів про П'єра Рішара, за ним - маленька жінка з хвилястим волоссям і пов'язкою на обличчі - бідолашна теж намагалася спати. Сусіднє крісло з нею займав хлопець, певно корінний португалець, з темним волоссям. Він спав, сидячі. Вона йому позаздрила. В оточенні незнайомих людей їй так сильно захотілося додому. До сліз. Там, у брудному місті ще не почистили сніг, бігають

безпритульні тварини, а Президент - козел. Але там було безцінне – батьки, товстенька киця Маруся та Він. Той, хто цього разу не зміг з нею летіти, той без кого на відстані майже зупинялося дихання.

Вона закрила очі, аби не плакати, і знову спробувала спати. Ранок нарешті згодився прийти. Вогкі білі хмари, сонце нарешті вставало. З'явилося відчуття безпеки. Незважаючи на те, що літак все ще летів, було вже не так страшно, адже ніч закінчилася, а отже зовсім скоро буде Париж, а потім смішні 3 години і рідний дім. Стюардеси з посмішками (цікаво, вони сплять вночі? Якщо так, то де?) почали розносити веселий синтетичний сніданок. Десь між додатковою порцією кави та розмовою ні про що з сусідом загорівся лівий двигун. Спочатку, було не зрозуміло, тільки трясло як під час найбільшою турбулентності, а потім почалося ВСЕ: хтось кричав, візок з їжею катався сам, дехто тихо молився, дитина плакала на руках у матері, а сусід з сірим від страху обличчям дивився навкруги. В неї моментально бризнули сльози - страх, паніка, біль та розуміння що це вже кінець змішалися в одне відчуття. Здавалося, що це хворобливий американський фільм про кінець світу. Але звуки були справжні. Паузу не можна було натиснути. Потім, прийшла така хвилинка, коли молилися всі. Кожен своєю мовою своєму Богові. А він був один і не чув нікого. Літак падав.



Сусід подивився на неї. Він погано знав англійську, а вона зовсім не знала португальської. Але він взяв її за руку, певно намагався заспокоїти - вони були зовсім самі, їх рідні та кохані - за тисячі кілометрів. Друга хвиля сліз - вона уявила зараз квартиру, де товста киця їсть сніданок, батьки розмовляють. А він їде на роботу, слухає музику. І **ВОНИ НЕ ЗНАЮТЬ**, навіть не здогадуються що літак падає.

Час застиг як несмачний джем. Здавалося, це буде ціла вічність, хоча пройшло декілька хвилин і.....ніби вимкнувся телевізор. Темно.

Мені було темно і вогко. Відчуття простору зникло, але я відчувала себе, свідомо. Плакати не хотіла і не могла. Все було інше. «Невже так після....смерті?»- абсурд, тисячі думок полізли у голову. Навкруги було якось парко, вогко, але водночас так багато простору, темної безодні. Десь далеко з'явилася цятка. «Зірка»- подумала я, і мене вразила власна тупість. Які зірки? Якого біса зірки? Я не на небі, це не мультик! На якусь щасливу третину секунди я подумала що це сон, і зараз я прокинусь у Боїнгу 777 і буду їсти синтетичну їжу. Але ні. Цятка збільшувалась вже настільки, що мене почало сліпити. Я ніколи не бачила такого білого кольору, здається, що не існує такої близьки. Я хотіла молитися. Але соромно - не знала жодної молитви. Тільки своїми слова. Я почала прости відповіді, щоб все закінчилося, щоб я зрозуміла. Світло сліпило мене, я закрила очі і...голос. Його голос. Рідний,коханий, єдиний сказав: «Я тут,я поруч! Іди до мене....біжи!». І я побігла.



# Думки вголос

Час рікою пливе – давно відома істина, хоч згадуємо про неї не щодень. А варто. Сьогодні вранці звично зазирнув у свою електронну скриньку. А там ось це фото від милої пані Раїси Хейлик з Флориди і коротка нота: «I was unpacking and found this treasure». Здогадуюсь, що після порівняно нещодавнього переїзду на південь Америки, вона ще продовжує облаштовуватися на новому місці. Позаяк, мабуть, і розшукала цю світлинку... І для мене, і для неї ця фотокомпозиція справді вартує цілого скарбу. Ось вже як півтора роки немає з нами Іларіона Хейлика: людини, котру шанують по обидва боки океану усі, хто його знав. Приблизно таким він був, коли ми познайомилися і в той час я міг ще взяти на руки свою єдину доню Даринку. Нині навряд чи в мене це вийде пристойно: втримати на руках молоду, статну жінку. Все так просто і водночас щемно у цьому сюжеті. Час рікою пливе...

Фідель Сухоніс, редактор  
журналу "Бористен"



## Про мову і життя

Інколи доводиться чути від своїх земляків: зросійщення таке масштабне, що я б і говорив українською та, мовляв, не має з ким. По-перше, абсолютне лукавство, бо нині носіїв нашого слова з кожним днем більшає. А по-друге... На цьому фото три генерації українців в США. Пані Світання виховала свого внука Дарика Джіарді стопроцентовим українцем. Хоч і сама полишила Україну по Другій Світовій війні майже дитиною. Та це не заважало їй і чоловіку рунтатові Боголюбу Свириденко виховати сина Віктора і доню Наталю в нашому духові. І ось тепер Дарик на всі сто американець говорить українською вільно і природно як і англійською. А дві маленькі дівчинки доні Марка та Катерини Рубан. Марко син відомого правозахисника Петра Рубана мешкає в Америці вже не перший рік. А ось киянка Катерина перебралася до нього порівняно нещодавно. І хоч молоді люди, напевно, пов'язують свою долю вже з США першою мовою їх дітей була українська.

А між тим кожному із зображених на фото, аби почути рідне слово поза своєю хатою, слід подолати не один десяток миль. А мені кажуть: “не маю з ким поговорити українською”...





«Світочі нашої літератури».

## Друг "Бористену"

Подільська земля щедра на таланти. Ось і Олег Черногуз маестро пера, свідомий громадянин і твердий патріот побачив світ у селі Іванів Калинівського району в неблизькому 1936 році. Редакція щомісячника «Бористен» пишається, що Олег Федорович вже не одне десятиліття серед відданих друзів нашого видання.



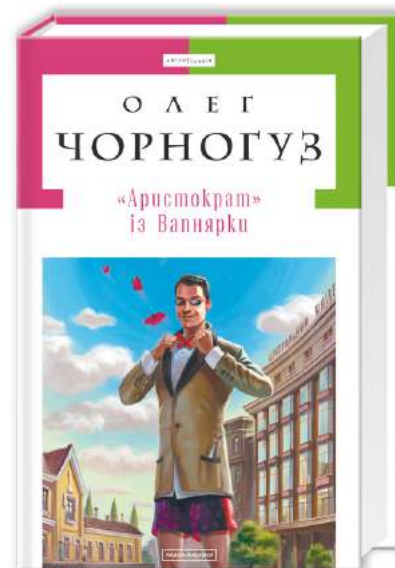
А серед його численних відзнак у 2008 році додалась ще перемога в щорічному конкурсі нашого журналу імені Олеся Гончара в номінації «Публіцистика» за дописи спрямовані на утвердження української державності та розвінчання великодержавного російського шовінізму в Україні.

Безперечно творчість Олега Черногуза є помітним явищем в сучасній вітчизняній літературі. Письменник –романіст має і добре, і гумористичне перо. Не даремно ж його «Аристократ з Вапнярки» вважається першим українським сатиричним романом, який одразу після виходу в світ став бестселером і розійшовся майже півмільйонним накладом.

І ще багато-багато творів Олега Черногуза радували читачів, закликали їх любити і вірити в Україну. Його громадянська позиція викликає і повагу, і шану. Бо як не мінялися політичні вітри в країні вітрила

його таланту завжди були спрямовані в бік соборної, незалежної, української України.

«Московська церква – випробуваний важіль Кремля є сьогодні найголовнішим не церковним, а політичним інструментом з упродовження імперської ідеї в Україні. Адже московська церква на усіх етапах завоювання чужих земель стояла поруч з кривавим багнетом свого рідного завойовника. Навіть в атеїстично-більшовицький вік кремлівські вожді згадували енкаведистську церкву і її пастирі благословляли і виправдовували будь - яку війну Московії, навіть найсправедливішу, в ім'я завоювання нових територій чи утримання тих, які забажали жити самостійно.» Це рядки з публіцистичної статті Олега Черногуза « „РУССКИЙ МІР“, або НЕОГОЛОШЕНА МОСКВОЮ ВІЙНА?!» в якій він силою свого письменницького таланту відгукується на духовну експансію нашого споконвічного північного ворога. А тому важко сказати у цю буремну для України пору – чим більше прислужив своєму народу Олег Федорович чи письменник – романіст чи як незламний патріот – публіцист. Одне ми знаємо достеменно: твори О. Черногуза назавжди лягли в історію української духовності.



## ГОРДІСТЬ СВІТОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ.

### Українській вільний університет у Мюнхені.

Заснований у 1921 році, УВУ є не тільки одним із найстаріших приватних навчальних закладів Німеччини, але єдиним у світі вищим навчальним закладом поза межами України з українською мовою навчання. Університет складається з трьох факультетів: державних та економічних наук, філософського факультету та факультету україністики. Рішенням Міністерства освіти Баварії № XI 60710 від 16 вересня 1950 року, УВУ наділений правом надавати наукові ступені магістра, доктора та габілітованого доктора. Український Вільний Університет сьогодні – це поєднання традиційних цінностей і сучасних підходів та методів викладання, можливість здобути міжнародну кваліфікацію, вдосконалити іноземну мову, набути міжкультурну компетенцію, а також, що не менш важливо – розширити свій світогляд.

### ІСТОРІЯ

Український Вільний Університет (УВУ) пишається майже 100-річною світлою історією європейської установи вищої освіти та осередком української свідомості у Західній Європі. Заснований у 1921 році у Відні, столиці Австрії, Університет того ж року переїхав у Прагу, де блискуче розвивався протягом двадцяти чотирьох років. Коли радянські війська наблизилися до границь Праги, значну частину Університету було евакуйовано до Баварії, де УВУ відновив свою діяльність. Баварське міністерство вищої освіти надало Університету повне визнання його магістерських, докторських та габілітаційних дипломів. Таким чином, сьогодні УВУ є найстарішим приватним університетом Німеччини і єдиним університетом поза межами України, який викладає українською, німецькою та англійською мовами. Віденський період (1921 р.)

Історія УВУ тісно пов'язана з історією

української незалежності в ранніх роках 20-го століття. Університет заснований провідними діячами та науковцями, які приймали участь у подіях створення та захисту Української Народної Республіки, а після її занепаду виїхали в екзил.



У числі засновників Університету були голова Української Центральної Ради та Української Народної Республіки, відомий професор історії М. Грушевський, та О. Колесса, колишній депутат австрійського парламенту, голова дипломатичної місії Західноукраїнської Народної Республіки у Римі, професор історії літератури.

Грушевський очолював Український соціологічний інститут у Відні, в той час як Колесса був головою Академічного відділу Віденського союзу українських журналістів та письменників. До ініціативи заснування Університету прилучилося також Товариство прихильників освіти. Офіційне відкриття УВУ відбулося в січні 1921 року, а з літнього семестру Університет розпочав свою викладацьку діяльність. З огляду на те, що Відень переставав бути центром українського еміграційного життя, то після закінчення першого семестру УВУ переїхав у Прагу, де кипіло живе політичне, культурне та освітнє життя українського еміграції.



Через два з половиною роки – з початком січня 2021 р. – УВУ величаво відзначатиме своє століття. Світове українство може гордитися цим досягненням, бо з усіх народів тільки закордонне українство зуміло не тільки створити закордоном настільки помітне вогнище рідної науки, але й протягом цілого століття його вдержувати. Того зробити не вдалося більше нікому – ані балтійським народам, ані полякам, навіть росіянам. Відтак немає жодного порівняння з будь-якою національністю чи з престижним університетом, який міг би декларувати подібні досягнення. Більше того, є очевидним, що студії україністики, навіть у найдорожчих університетах світу, не можуть дорівнювати за патріотичною спрямованістю рідному УВУ, оскільки саме тут професори завжди викладали свої предмети з власною духовністю, з почуттям любови до свого народу й розумінням його прагнень і потреб. Саме тому я – як молодший на три роки від УВУ ще живий свідок його пережитих важких страдних днів – схиляю свою білу голову на знак пошани перед засновниками УВУ, перед тими велетнями, які творили його історію, і перед усіма, хто й сьогодні гордо несуть прапор Університету, головним завданням якого є формування свідомої, патріотично налаштованої української наукової інтелігенції.

Іван Буртик (м.Кліфтон, США)



Ми бачимо себе як міжнародну академічну спільноту в Баварії, побудовану на європейських ліберально-демократичних цінностях. Така спільнота завдяки плеканню освіти закріплює цінності свободи, справедливості й толерантності, прищеплює інновацію, критичне мислення, підтримує свободу думки. Ми бачимо себе як інституцію, інтегровану в німецьку академічну, політичну та економічну спільноту, як європейський університет з власним унікальним профілем, а також як центр передових наукових досліджень.



Марія Пришляк, ректор Українського Вільного Університету УВУ ніколи не міг би існувати коли б не допомога свідомого світового українства як приватних осіб так і різноманітних установ і організацій. Так, зокрема, в США створена Фундація Українського Вільного Університету. За час свого існування Фундація УВУ виділила майже три мільйони доларів на стипендії, в першу чергу для студентів з України, але також і з інших країн Європи та Америки. Нині головою Фундації є відомий діяч західної української діаспори Аскольд Лозинський.

На світліні головний офіс україно-американської федеральної кредитівки «Самопоміч» з Чикаго, яка довші роки є щедрим жертводавцем для УВУ.



## Унікальні видання, підписані історичними постатями

Бібліотека української діаспори імені Джона Маккейна, яку у Дніпрі заснували з ініціативи мера Бориса Філатова, отримала нове книжкове поповнення з США. Це – близько трьохсот примірників різної літератури з колекції професора Володимира Пилишенка. Нині книгозбірня активно готується до відкриття, котре заплановане на День міста. Так, до фонду бібліотеки передали низку історичних книжок. Зокрема, «Основи Конституції УНР», «Святе Євангеліє», видання, що описують Голодомор в Україні 1932-33 років, а також примірники книг про Організацію українських націоналістів. Крім цього, є екземпляр агітаційної летючки 50-х років минулого століття, що дає уявлення про виховання національної свідомості серед української діаспори в Америці тих часів. А ще – набір кліше для бофонів українських повстанців 40-50 років (однобічні грошові квитанції з фіксованим номіналом, - ред), а також англomовні видання,



котре розповідають історію єврейського народу. мапи, спогади та багато іншого. Було непросто зібрати все це, тим паче з декількох джерел», - зазначив міський голова Дніпра Борис Філатов. Разом із книжковою добіркою до Дніпра доставили і унікальні, оздоблені вручну, українські вишиванки XIX століття. Вони є частиною американської колекції, яку збирали протягом тривалого часу.



Загалом Бібліотека імені Джона Маккейна об'єднує колекцію книг, журналів українців у Сполучених Штатах Америки про Україну, її історію, громадських, політичних діячів, які видавалися впродовж XX ст. у США та європейських країнах. Крім цього, у фонді книгозбірні є збірки журналів, яким вже майже сто років.





## ПЕРША ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ПРО ГОЛОДНЕ ЛИХОЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ 1932-1933 РОКІВ

Наприкінці 2018 року відбулася непересічна наукова і суспільно-політична подія – побачила світ «Енциклопедія Голодомору 1932-1933 років в Україні» (Дрогобич, вид-во «Коло», 2018). Вона є результатом багаторічної інтелектуально-евристичної роботи відомого українського дослідника Голодомору провідного наукового співробітника інституту Історії НАН України, професора В. І. Марочко. Книга одразу стала непересічним історіографічним явищем. Аналогії подібного видання не було, крім довідково-меморіального видання «Холокост. Енциклопедія». Вона увібрала в себе близько 30 тематичних блоків, для розкриття яких знадобилося понад тисячу статей різного обсягу – від половини до 16 сторінок кожна. По суті, це інтелектуально-інформативна констатація історичного суду, яка дає можливість з надзвичайною глибиною і пронизливістю усвідомити реалії життя людей в тих умовах, тогочасну соціально-економічну і морально-психологічну ситуацію, особливості пов-сяк-денного буття людей в умовах голоду: від демонстрації людяності у нелюдський час до потворних форм виживання (канібалізм).

Як будь-яке енциклопедичне видання, вона побудована за алфавітним принципом. Проте є й певні відмінності. Автор показує поіменних жертв, які помирали на вулицях міст і сіл, тому зафіксовано їхні прізвища, а також «оцифровано» загальну кількість втрат — понад 7 млн осіб. В «Енциклопедії Голодомору» викладено



тлумачення термінів «Голодомор», «штучний голод», «голодомор-геноцид», «голодовка», «голодова катастрофа», «Геноцид», їх історичне походження, правове застосування. Розлогий матеріал присвячено авторові терміну «геноцид», ініціатору підготовки та ухвалення Міжнародної конвенції про геноцид 1948 р. Р. Лемкіну, детально розкрито як зміст самого поняття, так і проаналізовано положення конвенції. «Енциклопедія» увібрала основні події і явища, узагальнила історіографічну практику. Вона містить статті, про дослідників (іноземних та вітчизняних) Голодомору, як безпосередньо тих, що присвятили значну частину свого життя вивченню цієї трагедії, так і тих, хто долучався з якихось причин, так би мовити – випадкових, не пов'язаних з вивченням цієї трагедії.

Виважено, об'єктивно, толерантно дано характеристики їх позицій. Здійснено аналіз кількісних результатів жертв Голодомору, отриманих науковцями (а діапазон жертв ними визначено від 3,5 – до більш, ніж 7 млн осіб, і всі вони наведені у праці), проаналізовано методики їх підрахунків, складові даних, залучених для дослідженн. З аналізу стає зрозумілим, що результати, отримані науковцями Інституту демографії та соціальних досліджень АН України 3 млн 920 тис чол. не є остаточними. Адаже в енциклопедії вміщено статті про провідних статистиків та демографів України 30-х рр., як Ю. Корчак-Чепурківський, М. Птуха, Д. Соловей, А. Хоменко, які своїми підрахунками часів трагедії виходили на цифру у 7 млн. На неї вийшла і частина сучасних дослідників, статті про яких також містить Енциклопедія.

Висвітлено роль державних та політичних діячів, письменників-авторитетів європейського суспільства, які заперечували наявність голоду, і дезінформували суспільство своїх країни, як, наприклад партійний лідер французький соціаліст Є. Єррію або американський кореспондент У. Дюранті. Представлено особисту та інституційну позицію західних політиків (Ф. Рузвельта, Й. Мовінкеля, Т. Інніцера, Е. Амменде, Р. Рейгана), сучасних керівників Росії ( В. Путін), українських президентів, істориків, соціологів, антропологів.

Подано огляди західної преси у зазначений період. Переконаливо доведено, що європейські і американські друковані видання регулярно і постійно висвітлювала трагедію людей України, інформували суспільство своїх країни про злочини влади. Одночасно автор показує і тих представників преси, наприклад Дюранді, які дезінформували

суспільство, подаючи завідомо неправдиву інформацію. Належним чином розкритого і роль дипломатів європейських країн. Широке коло статей засвідчує, що працівники дипломатичних установ регулярно і у повному обсязі інформували керівництво своїх держав про трагічну ситуацію в Україні, про надзвичайно велику смертність у містах і селах республіки, вказували причини такої трагедії. Наприклад естонський – Сельмаа Ю., який відвідав Україну і північний Кавказ, польський – Сошніцький С., який регулярно інформував міністерство закордонних справ про ситуацію та голод у 1932-1933 рр. в Україні або німецький – Фрідріх Рот, який називав основною причиною голоду хлібозаготівлі кінця 1932-поч. 1933, або Скіннер Робер Н., який з травня 1932 р. регулярно інформував державний Департамент США про подій в Україні і на Кубані.

Чимало інформації вміщено про цілий ряд українських діаспорних громадських організацій, що намагалися організувати допомогу землякам у Радянській Україні, як, наприклад «СУС» – Союз українських самостійників, що зібрав пожертви и закупив зерна, яким було наповнено аж два пароплави, або «Союз українок Львова», завдяки діяльності якого, правда про голод набула розголосу в Європі, або «Українське бюро», яке у своїх повідомленнях висвітлювало причини, обставини та наслідки голоду в Країні, та цілий ряд інших, про які сучасне суспільство абсолютно немає інформації. Вміщено аналітичні статті про огляди українських діаспорних видань («Діло», «Свобода», «Визвольний шлях», «За Україну», «Український націоналіст», «Сучасність» тощо). Цінність Енциклопедії полягає й у тому, що в ній вміщено і статті про закордонних



громадських, політичних та релігійних діячів, які вже у 30-х роках почали видавати збірки документів, праці про Голод в Україні і на Кубані, посилали різного роду звернення, петиції до широкого кола міжнародних установ з інформацією про голод (наприклад З. Пеленський З., Е. Аменде, М. Рудницька). Окрема розлога стаття присвячена ролі греко-католицької церкви та її очільника А. Шептицького, в якій докладно висвітлено різнопланову і наполегливу діяльність як по наданню допомоги голодуючим братам-українцям, так і по широкому інформуванню європейської і світової спільноти про трагедію, що коїлася в Україні.

Надзвичайна цінність «Енциклопедії» полягає у широкому вміщенні статей про тих людей, хто не мовчав, а намагався щось вдіяти у тій ситуації, проте імена яких залишаються практично невідомими українському суспільству. Наприклад, Г. Ткаченка, студента Київського риболовного технікуму, який у червні 1932 написав та відправив листа секретарю ЦК КП(б)У С. Косіору, в якому писав про деградацію села і масовий голод.

В енциклопедії вміщено і цілий ряд статей про людей, що відобразили тогочасне повсякдення у своїх щоденних, які ними велися у той час. Це представники різних соціальних категорій та громадянства. Наприклад, британський журналіст Г. Джоунз, український колгоспник Білоус М., партноменклатурний працівник Заволока Д., учителька Радченко О.

Ціла низка статей присвячена творцям голодомору. Це представники союзно-державного (Й. Сталін та його найближче оточення, у першу чергу В. Молотов, Л. Каганович) та республіканського (Г. Петровський, П. Постишев, С. Косіор)

керівництва. Широко представлено статті про виконавців злочинних наказів вищих державно-партійних можновладців. Докладно розкрито внесок кожного з катів як вищої, так і низової ланки, у реалізацію політики вилучення зерна, інших їстівних запасів та репресій щодо звинувачених у антидержавній діяльності селян, науковців, рядових партійців, голів сільгоспартілей тощо. Значну частку «Енциклопедії Голодомору» займають статті, присвячені специфічній термінології часів голодомору, що виникла і широко побутувала в умовах практики форсованого вилучення зерна у селян та наслідків цих дій. Це і «тогсін», і «золотий здавальник», і «припс», і «буксирні бригади». Широко представлено статті з видів харчування населення в тих умовах: «бовтушка», «брага», «бурда», «вариво», «головастики», «дохлятина» «жабурниця», «тирса», «щури» і ще десятків зо два найменувань видів харчування того часу. Наводяться назви різних форм оцінки праці колгоспників («висипне», «натуральний аванс»), форми контролю за роботою селян та за обсягами вилучення у них хліба («норми здавання хліба», «облік намолоченого хліба», «охорона поля»), щоденних



інформаційних зведень про виконання хлібозаготівельних завдань селянськими господарствам однієї сільради («червоні дошки»), по агітаційно-пропагандивні акції вивезення заготовленого хліба до елеваторів («червоні валки»). «Енциклопедія» містить і цілий ряд статей, в яких докладно описано форми адміністративного покарання колгоспників за невиконання державних повинностей («чорні дошки»), щоденних норм виробітку та різного роду вчинки: запізнення або невихід на роботу, ухилення від позики індустріалізації («списання трудоднів», «судові репресії», «товарна репресія» тощо).

Проте основу роботи складають статті, що розкривають терміни, що виникли і були широко вживані за часів голоду, і відображають соціальні наслідки трагедії. Це такі, як, наприклад: «безпритульні діти», «підкидні», «похоронні бригади», «закриті їдальні», «закриті розподільники», «централізоване забезпечення керівного складу», «капутень», «класово-ворожий елемент», «мішечники», «людодіство». Широко представлено також матеріал, який відображає ситуацію з фіксуванням причин смертності населення. Це діагнози, що лише опосередковано вказують причину загибелі людини («безбілкове опухання», «виснаження», «загальна атрофія», «загальний набряк», «хворі на брезки»). Проте жодного не наведено про дійсну причину смерті – голод. Такі діагнози були вкрай поодинокі. Наприклад, нами, при здійсненні соціально-демографічного аналізу праці «Національна книга пам'яті жертв голодомору 1932-1933 рр. Дніпропетровська область», з 65 280 діагнозів, зафіксованих у книгах записів актів цивільного стану області, були

виявлені діагнози, що прямо зазначали причиною смерті голод лише 75 по містам, та 208 в сільській місцевості. Отже «Енциклопедія Голодомору» за своєю змістовністю, інформативністю, широтою охоплення проблеми, географічним та соціальним представництвом висвітлених в ній осіб і фактів, детальністю і проникливістю викладання несе великий емоційний заряд, примушує всіх нас ще глибше замислитися над трагедією, її причинами і наслідками і переконливо свідчить, що Голодомор 1932-1933 років, був геноцидом українського народу в одній з найбільш жорстоких форм – голодом. І хоч би скільки томів було в енциклопедичних виданнях, вони неспроможні охопити всі аспекти цієї вселенської трагедії. Дана ж праця є даниною полеглим від Голодомору українським селянам, своєрідним проявом нашої їм національної спокути. Вона є вагомим внеском у поширення знань як в Україні, так і за її межами про голодне лихоліття українського народу.



*О. Нікілев, професор історії,  
очільник Дніпровського обласного осередку  
Асоціації дослідників  
голодоморів в Україні*



## Українська мова – літо 2019

Прошу на початку зрозуміти, що мої мовні дослідження є особистими, апокрифічними, не науковими, а то і спорадичними. Останнє означає, коли мене припече, тоді я висловлюся. Тому мої написані висновки є рідко похвальними. Також слід зрозуміти, що мимо того, що я не шукаю конфронтації при мовному питанні, я також її не уникаю задля спокою. Ці міркування — наслідки останньої поїздки у липні 2019 року в основному до трьох міст України — Київ, Львів, Харків. Всі три пункти є об'єктами моїх частих поїздок, і тому вражіння, в основному, є відносне. Тобто на підставі минулого Львів міг тільки погіршитися, Харків міг тільки поліпшитися, а Київ — не знаю. Це столиця і вона, мабуть, зачарована, а в моїх очах зачарована до безнадійності. Оцінки мовного користування треба зрозуміти також у площині — хто мовою користується: державні чиновники, службовці, офіціанти чи просто прохожі, а між ними туристи і місцеві мешканці. На вулицях Львова відчутно багато чужої мови, особливо польської, бо дуже багато туристів з Польщі приїжджають у Львів. Особливо польську мову я чув на Личаківському цвинтарі, бо на тому кладовищі є велика частина польської історії. Туристи з Польщі і екскурсоводи користуються польською мовою. Але Львів засадничо україномовний, на університетах, у державних структурах, по приватних підприємствах. Відчутно на вулиці, зокрема на Площі Ринку, різні мови, включно з російською. Кажуть, що російська це у наслідку війни на Сході, прибули звідтам і мігранти. Наразі Львів їх не українізував, але здається, наразі також вони не зрусифікували Львів. В час мого

побуту в цей час в Україні, я вилетів до Білорусі на чотири дні. Білорусь я назвав країною застою під багатьма точками зору, включно з білоруською мовою. На вулиці скрізь російська. Вернувшись у Київ, я вирішив для себе, що з мовного питання Київ — це город застою. Правда, державні службовці розмовляли з мною українською, але між собою розмовляють російською. Службовці та офіціанти приватних установ починають розмову по-російському майже без винятку. Правда, при зверненні уваги переходять на українську, але не роблять цього звичайно, коли Ви просто відповідаєте українською. Потрібно звернути увагу. Правда, дуже рідно проявляється зухвале відношення. Мабуть, гірше того — це брак свідомості, що вони розмовляють не тільки чужою, але ворожою мовою. На вулицях, підслуховуючи прохожих, хіба одна особа з п'яти розмовляє по-українському. Дуже поширені розмови двох співбесідників, один по-російському, другий по-українському. Свідомості цієї різниці майже немає. Харків мене заскочив при першій зустрічі, хоч телефонічній, з офіціанткою Готелю «Харків». Її перші слова були по-російському, але коли я себе представив українською і представив своє прохання, вона з місця перейшла на українську і продовжувала українською. Дзвонив я вдруге тиждень пізніше, підтвердити за-бронювання, і офіціантка привітала зразу українською. Сподіваюсь, що це не була та сама офіціантка, котра мене пізнала. На сайті є можливості користування українською, російською і англійською, українською — на першому місці. Подорож до Харкова швидким поїздом була на пів-українською.

Це велика різниця від останньої поїздки у Харків півтора року тому, коли я мало не побився за мову. У вагонах люди розмовляли переважно по-російському. Службовці української залізниці починали російською, але інколи переходили на українську, щоби мені догодити. Другі пасажери розмовляли з службовцями по-російському. Правда, поїзд їхав з Києва у Харків. Звідки пасажери — невідомо. От приїхав у Харків. Треба таксі. Для мене завдання — знайти водія україномовного. П'ятий розмовляв по-українському. Піднесена надія одначе привела до нещадного розчарування. У ході спостереження за виборами майже ніхто з мною не розмовляв по-українському. Про це я написав, до речі, окрему статтю і зажалення, бо вважаю, що згідно з законодавством вибори мають бути перепроведені українською мовою, а коли голова і секретар Дільничної Виборчої Комісії розмовляють тільки по-російському, це порушення закону. Також це порушення мого внутрішнього спокою. Міліція теж розмовляла тільки поросійському. Один голова зійшов на розмову історичної теми і переконував мене, що самі українці як нація з'явилася щойно у ХІХ столітті. Київська Русь — це Росія. Я себе представив Аскольдом, так як князі Аскольд і Дір. Він на кінець назвав мене Арнольдом. «От Ваше знання історії», я йому сказав на кінець. Цю дуже голосну розмову чула ціла виборча дільниця. Не знаю, як вони це сприйняли, але молоді підходили до мене і по-російському казали, що той голова дурень. У ще одній дільниці голова розмовляла тільки по-російському і не звертала уваги на мої зауваження щодо мови. Щойно моя заувага, що уведу оскарження, що вона більше не може бути головою ДВК, бо



не розмовляє по-українському, вона раптово зацікавилася і передала розмову з мною своєму секретареві. Наступного дня я провів власну туру вгору і вниз головної вулиці Сумської. Відвідав Храм Жінок Миротворців і Свято-Покровський Чоловічий Монастир. Люди розмовляли тільки по-російському і переконували мене, що ці споруди ніколи не перейдуть до Православної Церкви України, а залишаться при Московському Патріархаті. Також зайшов під Театр імені Т. Шевченка при Сумській, 9, де у 1922 році засновано Лесем Курбасом театр «Березіль». Театр був закритий на вакації, але поруч працювала каса. При касі черговарозмовляла тільки поросійському. Моєму розчаруванню не було меж. Майже двадцять років я їду в Харків. Мабуть, треба там їхати частіше. Запрошую національно свідомих українців туди їхати також. Харків'яни — це не москалі. Вони просто хохли і малороси.

Аскольд С. ЛОЗИНСЬКИЙ Нью-Йорк, США 22. 07. 2019.





**Про автора:** Аскольд Лозинський народився 8 лютого 1952 р. в Нью-Йорку в сім'ї українських емігрантів, які прибули до США в 1951 р, в час третьої політичної хвилі української еміграції. Серед неї була велика кількість інтелігенції та науковців. Вони сприяли розквітові українського політичного, громадського, культурного та релігійного життя в діаспорі. Цих емігрантів об'єднувала відданість ідеї незалежності України. Вони постійно виступали проти русифікації української мови й культури. Різко протестували проти ув'язнення чи фізичного нищення українських дисидентів. У 1969 р. Аскольд закінчив гімназію «Реджіс» в Нью-Йорку, а в 1973 р. — коледж «Фордхам» і отримав ступінь бакалавра за спеціальністю класична філологія. В 1976 р. закінчив юридичний факультет університету «Фордхам». Здобув науковий ступінь доктора. В 1977 р. увійшов до складу адвокатури міста Нью-Йорка. Одружений, має сина і доньку. Його сестра Кий Лариса — президент Злученого українсько-американського допомогового комітету. На шляху об'єднання світового українства Аскольд

Лозинський обіймав посади: головного редактора українськоамериканського студентського часопису — 1971—1974; президента Української студентської організації — 1973—1975; президента Українсько-американської молодіжної асоціації — 1980—1989; члена Ради директорів Організації американської допомоги у світі — 1981—1985; віцепрезидента Українського конгресового комітету Америки — 1989—1992; президента цього комітету — 1992-2016. Аскольд Лозинський є членом правління багатьох українсько-американських та світових українських організацій, а також професійних асоціацій США. Проводить активну роботу по об'єднанню світової української спільноти за кордоном. З цією метою не раз зустрічався з президентами США, України, Польщі. Нагороджений орденом України «За заслуги» та відзнаками організацій українців у світі. Коли у середині 1960-х років, головним чином, у Канаді та Сполучених Штатах було створено Світовий конгрес вільних українців, який після утворення Української держави трансформувався у Світовий конгрес українців та поширив свій вплив на європейські країни та на терени держав, що утворилися на уламках колишнього СРСР, його президентом у 1998 р. став Аскольд Лозинський. Сьогодні, поряд з Українською Всесвітньою Координаційною Радою Світовий конгрес українців (організація представляє українців, які мешкають поза межами України) є ще однією міжнародною організацією, покликаною об'єднувати українців. Один із сподвижників проведення з'їздів, конгресів і форумів світового українства, надання представниками діаспори допомоги (в тому числі і матеріальної) історичній Батьківщині та вихідцям з неї.

"З інших видань"

## Нелегітимні шлюби в підпіллі: історія "Тихої" і "Поліщука"

Ставлення до шлюбів у підпіллі ОУН і у повстанських рядах було неоднозначним. Багатьох молодих хлопців і дівчат переконували відсунути плани одруження на мирний час. Сім'я могла стати додатковим фактором ризику (через загрозу затримання/арешту чоловіка/дружини/дітей, витік інформації), демотивуючим чинником для продовження боротьби, матеріальним тягарем для підпілля. Крім того важкі побутові умови «лісового життя» були малоприсадибними для затишного «сімейного гніздечка». Укладення шлюбів передбачало складну процедуру, засновану на дозвільній системі. Ініціатором зазвичай (згідно з тривкими патріархатними уявленнями) виступав наречений, який клопотав перед своїм начальством у цій справі. Останнє, часто з допомогою Служби безпеки ОУН, перевіряло біографії «заявників» і їхній реальний сімейний статус. Отримавши згоду, вони могли укласти церковний шлюб[1], який, як правило, засвідчували кілька осіб. У разі якщо наречений займав високу позицію у владній ієрархії учасниками святкувань могли стати десятки осіб[2]. Іноді молодята самотужки виготовляли свідоцтва про укладення шлюбу з зашифрованими даними[3].

В ідеології ОУН гетеросексуальна сім'я була великою цінністю. Існувало негласне табу на розлучення[4]. За подружню зраду строго карали. 28 жовтня 1947 р. до смертної кари засуджено боївця ОУН Івана Пончка («Ваньку»). Серед доведених злочинів фігурує й таке формулювання: «За неморальні поступки і заламання присяги релігійного закону вірності своїй дружині»[5]. У смертному вирoku, який

виніс один з референтів СБ на Рівненщині за 28 вересня 1943 р. середіншого зазначено: «Обвинувачений Чайка, прибувши на відпуск додому, систематично впивався і ходив до чужих жінок»[6].



В багатьох випадках до- і позашлюбна сексуальна активність підпільників і повстанців зазнавала осуду і репресій. Тому молоді люди, укладаючи шлюб, намагалися не лише перевести відносини на новий якісний рівень, а й розглядали його як спосіб уникнути покарання за нелегітимні відносини чи підтримати свій авторитет. Особливо це стосувалося провідників і командирів різного рівня, які мали бути моральними орієнтирами для підлеглих. Частина з них розглядала шлюб в контексті кар'єрного зростання.



Траплялися випадки, коли «східняки» чи представники інших національностей СРСР, які перебували в підпіллі чи в лавах УПА, одружуючись з місцевими дівчатами (часто сестрами, доньками підпільників/повстанців), таким чином завойовували довіру[7]. Намагання легітимізувати фактичні шлюбні відносини було поширеною причиною укладення шлюбів. Ілюстрацією цього є подружжя «Тихої» і «Поліщука». «Тиха» – це Надія Кузьменко, уродженка села Василівка Сорочинського району Чкаловської області (тепер Оренбурзька у Росії), куди виселили сім'ю під час колективізації. У 1934-му Кузьменки повернулися в УРСР. Оселилися на хуторі поблизу села Ахмечетка Доманівського району Одеської області (тепер – Миколаївської). У сім'ї окрім Надії було ще шестеро дітей - Петро, Степан, Євдокія, Єфросинія, Віра, Катерина[8]. Одразу по закінченні Вознесенської середньої медичної школи 1940-го року вона опинилася в числі радянських спеціалістів/ок, яких масово відсиляли у Західну Україну. 18-річну дівчину направили у село Рожнів Кутського району Станіславської області. Там її застала радянсько-німецька війна. Зі встановленням нацистської влади почала працювати у так званій «збірній громаді» - самоуправлінні шістьох сіл з центром у Соколівці Косівського району. Там вона познайомилася зі своєю одноліткою, вчителькою – Олександрою Слободян, зв'язковою ОУН, пізніше – повітовою жіночої сітки і УЧХ Косівщини, псевдо «Дарина»). Сьогодні це жвава 94-річна жінка, яка залюбки згадує своє підпільне минуле. З Надією вона кілька місяців жила на квартирі у селянина Василя Воробовича. Дівчата подружилися. Леся навіть організувала хрещення своїй подрузі-східнякці у місцевій

церкві Соколівки. Та спілкувалася виключно українською мовою, чудово грала на гітарі, співала народні пісні, була веселою і доброю дівчиною. Однак часто зазнавала цькувань місцевих, які називали її «москалькою». Особливо потерпала від колег по «збірній громаді» «Послали її в район до ляндркомісаріату в Косів з паперами, а самі розділили пайок. Приходить Надя, сильно плаче каже: На голодну смерть мене поставили, усім пайок дали, а мені нема. А я пішла в контору до посадника і кажу: Маєте совість чи ні? Свій пай дайте! На другий день приходить, обіймає мене, каже, що віддали» - згадує пані Олександра[9]. Також додає: пізніше дізналася, що на той час Надя вже допомагала підпіллю ОУН. Спонукали її до цього особисті мотиви – була закохана в одного повстанця, який невдовзі загинув. Будучи сусідками по квартирі, дівчата ніколи не говорили про «організаційні справи», одна від одної приховували свою підпільну діяльність. Однак Леся давала читати Наді націоналістичну літературу, а через два роки символічно приймала її у підпілля, присвоївши псевдо «Тиха». У лютому 1943-го та переїхала у Косів на пропозицію головного лікаря Василя Стефурака, який тоді співпрацював з підпіллям (псевдо «Санітет»). З ним працювала до 1 квітня 1944-го, коли перейшла на нелегальне становище[10].

Леся не раз була гостею у косівській квартирі Надії. Розповідала як та передавала у підпілля медикаменти, ходила до поранених і хворих повстанців, які лежали по сільських хатах. Організовувала медичні вишколи у гірських селах. Була санітаркою повстанського куреня «Степового». У підпіллі «Тиха» познайомилася зі старшим

від себе на десять років лікарем Дмитром Костащуком на псевдо «Поліщук». Він був уродженцем села Микулинці Снятинського району. Закінчив Снятинську гімназію. Диплом випускника юридичного факультету Краківського університету не зміг отримати через хворобу батька і необхідність повернутися у рідне село. З приходом радянської влади став управляти місцевим млином. Через звинувачення у саботажі утік в Румунію. Далі – арешт, двомісячне ув'язнення у Чернівцях, подорожі Австрією і Польщею, тимчасові підробітки. У вересні 1941-го повернувся у Микулинці. З 1942 до 1944-го навчався у Львівському медичному інституті. Через боязнь арешту перейшов у підпілля навесні 1944-го[11]. Остаточне рішення про це прийняв після великодньої зустрічі з повітовим ОУН Косівщини Василем Федюком («Курявою») у селі Красноїлля. Спершу був головним підпільним лікарем у Косівському повіті, далі в Коломийській окрузі ОУН. Лікував і повстанців, і цивільне населення. Проводив санітарні вишколи для УПА. Завідував підпільними шпиталиками і складами ліків.



Між «Тихою» і «Поліщуком» зав'язався роман, незважаючи на сімейний статус останнього. Коханій пояснював, що його дружина Розалія (родом зі Снятина, гімназійна товаришка Олександри Слободян) забрала сина і живе з радянським офіцером. Насправді, наголошує пані Леся, перебувала на висилці через зв'язки чоловіка з підпіллям. Невдовзі закохані таємно повінчалися у церкві села Жаб'є (тепер Верховина). Обряд виконав 34-річний отець Богдан Одинський, член ОУН на псевдо «Лісовик»[12]. «Що Ви зробили! Ви знаєте, що він жонатий?!» – запитувала Леся священика. На що той відповів: «Краще так, аніж будуть жити в ґріху». Найімовірніше, версія про дружину-зрадницю здавалася і йому переконливою, або ж «задовільною» підставою повторного вінчання «Поліщука». Провести необхідну процедуру уневажнення його першого шлюбу в підпільних умовах було неможливо. Видається малоімовірним, що керівництво Коломийського окружного проводу ОУН не знало про усі обставини. Однак таке вирішення справи вважало прийнятним, попри його видиму суперечність не лише з церковними канонами, а й з ідеологічним та правовим засадам діяльності підпілля. У всіх наших розмовах з пані Олександрою вона неохоче згадувала про деталі стосунків «Тихої» і «Поліщука», намагалася їх виправдати («Надя не знала про жінку», «та скільки вони там жили разом», «у тих умовах то було не головне»)[13].



Сімейне життя молодят справді було нетривалим, як це часто бувало у бандерівських парах (через смерть або арешт подругів). 7 жовтня 1945-го під час проведення військово-чекістської операції у селі Космач Яблунівського р-ну виявлено криївку, в якій знаходилися «Тиха» і «Поліщук». У перші п'ять годин допиту 9-го жовтня чоловік видавав себе за дрібного торговця. З матеріалів архівно-кримінальної справи випливає, що допит відновлено о 21.00 після чотиригодинної перерви, під час якої, найімовірніше, енкаведисти використали прийоми психологічного і фізичного тиску, позаяк ввечері «Поліщук» говорив багато і правдиво. Вже наступного дня він показав чекістам місце бункеру-шпитальки на полонині Буковиця у Космачі, з якого вилучили сім ящиків з медикаментами, сорок похідних медичних сумок, чотири кілограми вати, десять метрів марлі, джгути, переписку, інструкції, газети [14]. Одинадцятим жовтня датується перший протокол допиту «Тихої». «Він зламався» - пояснювала вона пізніше Олександрі в тюрмі Івано-Франківська, де вони випадково зустрілися. Приховувати інформацію не бачила сенсу. 27 листопада 1945-го Військовий трибунал військ НКВС у Станіславській області засудив «Поліщука» до 20 років каторги і п'яти обмеження громадянських прав, «Тиху» відповідно до 15 і п'яти. У Магаданській області в жіночому таборі Вакханка подруги знову зустрілися. Надя працювала медсестрою у табірній лікарні. У березні 1955-го її звільнили, у червні наступного року - «Поліщука». Більше їхні дороги не перетиналися. Він пов'язав свою долю з колишньою підпільницею Неонілою Кревською на псевдо «Марійка» і проживав з

нею на Волині. Помер 1999-го. Надія вийшла заміж за політв'язня Миколу Драгомирова. Деякий час жила з ним у поселенні Транспортне Тенькінського р-ну Магаданської області, потім сім'я переїхала на Донеччину. Народила сина. Детальнішої інформації відшукати поки що не вдалося. Надія робила спроби листуватися з Олександром, але листи перехоплювали спецслужби. Обидві були під наглядом. Колишня дружина «Поліщука» Розалія повернулася у Снятин у 1950-х роках вийшла вдруге заміж, народила доньку. Там і доживала віку. Історія «Тихої» і «Поліщука» для мене є першим віднайденим фактом існування «нетрадиційних» шлюбів у підпіллі ОУН. Це історія про те, як війна змінює уявлення про мораль, нормативність/девіантність особистих відносин і стає джерелом нових повсякденних практик, які у «мирному житті» здавалися/здаються неприйнятними. Чи був цей випадок одиничним? Відповідь на це питання шукатиму в процесі подальших досліджень. Зараз лише зауважу, що в наявних джерелах є кілька прикладів фактичних шлюбних відносин, які толерувало керівництво ОУН/командування УПА попри те, що один із партнерів перебував у законному шлюбі. Це стосується, наприклад, тривалої інтимної дружби Ольги Черемис («Дніпрової») і Михайла Дяченка («Марка Боеслава»), Ганни Попович («Ружі») і Луки Гриніщака («Довбуша»), «Дарини» і Юліани Матвіїва («Недобитого»), Людмили Фої («Перелесник») і Миколи Козака («Смока»). Достеменно відомо, що усі згадані чоловіки мали законних дружин, більшість з них (окрім «Смока») – і дітей.

Марта Гавришко





**Дмитро Костащук ("Поліщук") з дружиною Неонілою Кревською ("Марійкою"). м. Рубіжне 1993 р.**

[1] З причин конспірації офіційно зареєструвати шлюб було неможливо.

[2] Див., напр., про вінчання Василя Галаси («Орлана») і Марії Савчин («Марічки») у книзі: Філь Я. оглянувшись у минуле. - Варшава: Вид-во «Український архів», 2003. - С. 79-80; Про шлюб Миколи Козака («Смока») і Ніни Біляченко («Аніченко») див.: ГДА СБУ Ф. 65. - Спр. С-7736. - Т. 1. - Арк. 141-143.

[3] Дет. див.: Ковальчук В. Документування шлюбів в ОУН та УПА // Український археографічний щорічник. - Вип. 15. - Київ, 2010. - С. 692-697.

[4] Літопис УПА. Нова серія. Т. 16: Волинь і Полісся у невідомій епістолярній спадщині ОУН і УПА. 1944-1954. - Київ; Торонто, 2011. - С. 389.

[5] Повідомлення революційного суду ОУН про суд над членом ОУН Іваном Пончком. 10 січня 1948 р., АЦДВР. - Ф. 72 (Архів референтури СБ Козівського р-ну, не впорядк.).

[6] Держівний архів Рівненської області. - Ф. Р-30. - Оп. 2. - Спр 33. - Арк. 267.

[7] Дет. див.: ГДА СБУ. - Ф. 2. - Оп. 110. - Спр. 2. - Т. 5. - Арк. 170.

[8] Архів УСБУ у Івано-Франківській області, спр. - 7432 П. - Арк. 26зв.

[9] Інтерв'ю з Олександром Слободян, записане 7.05.2016 р. у с. Запрудтя Снятинського р-ну Івано-Франківської обл. // Приватний архів М. Гавришко.

[10] Архів УСБУ у Івано-Франківській області. - Спр. - 7432 П. - Арк. 28-29.

[11] Архів УСБУ у Івано-Франківській області. Спр. - 7432 П. - Арк. 11-13.

[12] У своїх спогадах Олександра Слободян пише, що отця Одинського арештували у 1946-му. Утримували в тюрмі Косова. На прохання громади на Великодні свята його тимчасово відпустили додому. Там він захворів на тиф і помер (Слободян-Ковалюк О. За Україну! За її волю. - Коломия: Вік, 2011. - С. 99.).

[13] Інтерв'ю з Олександром Слободян, записані 6, 7 травня, 7 червня, 14 серпня // Приватний архів М. Гавришко.

[14] Архів УСБУ у Івано-Франківській області. - Спр. 7432 П. - Арк. 8-14.



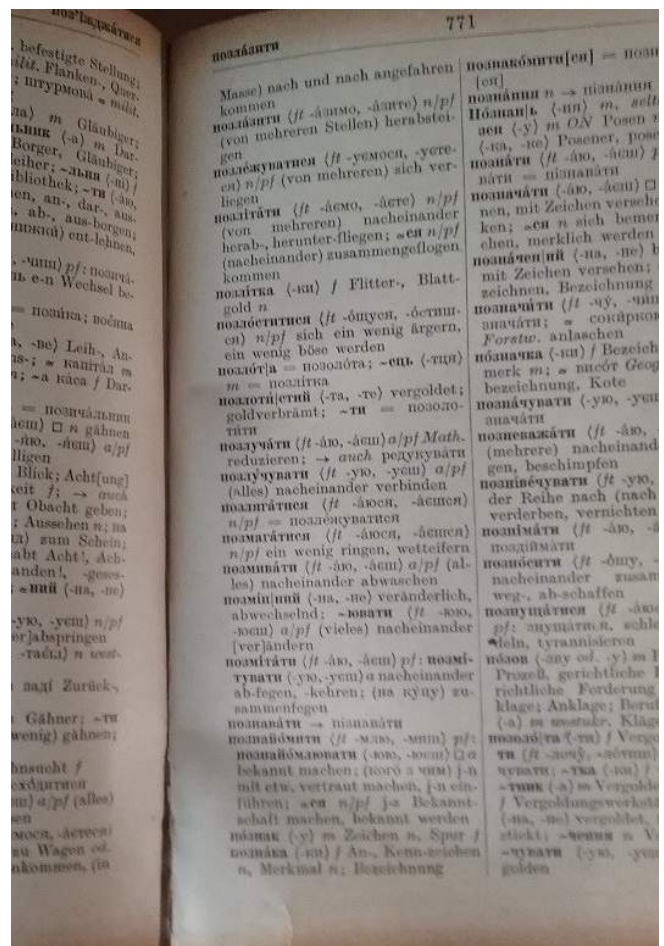
## Цікаво знати

Час від часу бористенівська пошта приносить не просто цікаві, а й унікальні речі. Буквально вчора отримав з далекого Ріо-де-Жанейро невеликий, але відчутний на вагу пакунок. Відправник амбасадор України в латинському світі, давній приятель нашого журналу пані Віра Вовк. Вона відома не лише як поет і перекладач, а також як талановитий філолог-германіст. Отож, українсько-німецький словник за редакцією Зенона Кузелі та Ярослава Рудницького для неї не просто книга, а помітний карб в її долі науковця та патріота. Висилаючи мені словник пані Віра в короткій ноті по Інтернет зазначила, що має надію на зацікавленість цією унікальною науковою працею в сучасній Україні. Видання і справді змістовне не лише для української філології та історії. Воно у великій мірі ілюструє прагнення тодішньої інтелігенції нашого бездержавного народу розбудовувати національну культуру і науку. Згаданий словник побачив світ стараннями Українського наукового інституту в Берліні. Ця наукова установа, заснована 1926 з ініціативи гетьмана Павла Скоропадського, яку підтримав генерал В. Гренер. Завданням інституту було ширення серед німців (зокрема наукового) світу відомостей про Україну й український народ, дослідження взаємин України з західними країнами, зокрема Німеччиною, в минулому і сучасному і допомога українським студентам і науковцям у студіях і дослідах. Показово те що з другої половини 30-х років минулого століття Інститут перейшов на бюджет Міністерства Освіти і став німецькою державною установою, — а це незмінило його українського характеру.

З огляду на джерела фінансування не може не дивувати рік видання згаданої наукової праці - 1943. Як відомо 2 лютого 1943 року відбулася переломна подія в Другій Світовій війні - Сталінградська битва. А після перемоги на Курській Дузі в липні-серпні 1943 року советські війська перейшли в контрнаступ та невдовзі звільнили Лівобережну Україну і Донбас. Позаяк саме в цьому році стало очевидно російський шовіністично - червоний тоталітаризм подолає німецький фашизм. І за таких умов на кошти, можна вважати

німецьких платників податків, виходить фундаментальна наукова праця, котра і в майбутньому становить цінність для української філології та культури. Ось такими виявляється «смертельними» ворогами українців були німці в ті роки... Відома річ, що значення словник в сучасних умовах можуть оцінити лише спеціалісти. Однак, навіть моє дилетантське око зазначило поважний обсяг видання. Воно містить близько 1 500 сторінок. Не менш приємно здивувала лексика. Зокрема, можна знайти переклад таких слів як епіляція, софістика чи релятивізм. Навіщо такий словниковий запас для мови, котру і по сьогодні багато людності на північ від Києва вважають «музицькою»?! Редакція щомісячника «Бористен» чекає на компетентних партнерів, котрі б могли допомогти належно використати для сучасної української філологічної науки цінний дарунок пані Віри Вовк.

**Фідель Сухоніс,**  
редактор журналу “Бористен”



«Спеціально для «Бористену»

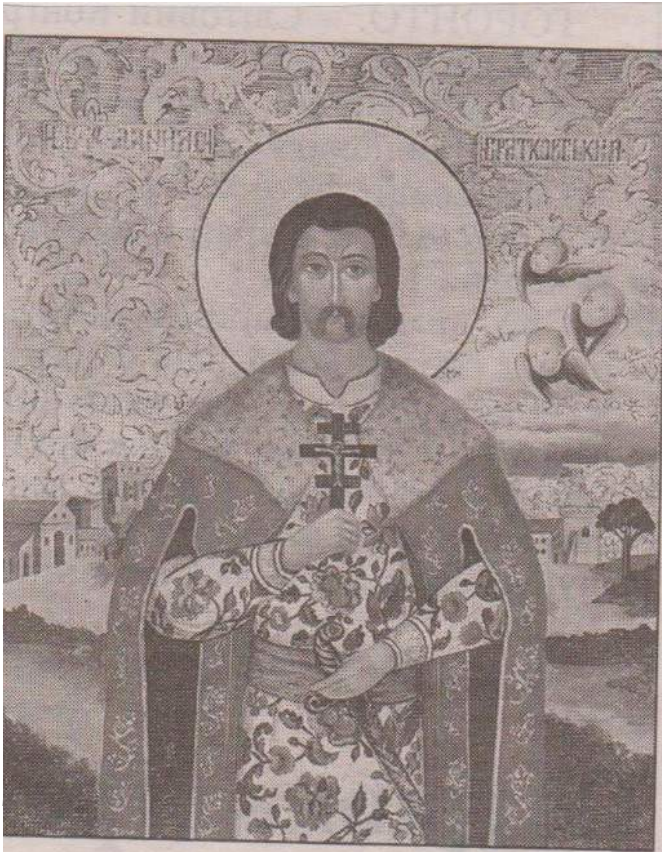
## Додаток історичних даних до допису про святого Данила Братковського

У газеті Свобода 5-о січня, 2018 р. був надрукований допис п. Євгена Цимбалюка про святого Данила Братковського, а перед тим була згадка, що нащадки Святого Мученика Данила Братковського приїжджали в Україну з Бельгії. Я цікавилася історичною постаттю Данила Братковського і роздобула його написану працю “Світ по частинах розглянутий” у двох мовах: польській та українській. Переклад також був зроблений Валерієм Шевчуком у Луцьку на сучасну мову. Постать святого Данила була мало знана, а в історії України мало опрацьована. У моїй книжці “У горі та сльозах наша доля – геноциди в Україні”, що була видана в Чернівцях, Букрек, 2010 р. я зробила широке опрацювання життя і праці світлої пам’яті св. Данила. Тому хочу додати дещо з моїх досліджень до статті п. Є. Цимбалюка.

У 1697 р., коли жив і працював Данило, населення України міцно змагалось з своїми ворогами. На Правобережжі з Польщею та їх королем Августом-Фрідеріком II та римо-католицькою церквою, а на Лівобережжі славний гетьман Іван Мазепа не менше змагався з московською церквою і жорстоким царем Петром I. У тих бурхливих історичних часах Данило, талановитий поет, мужня людина, видав у Кракові польською мовою з українським перекладом “Світ по частинах розглянутий”. А щоб книга пройшла польську королівську цензуру то присвятив королеві Августу-Фрідеріку II, який перебрав польський престол, воюючи з партією покійного Яна Собеського, поборовши його синів Якуба та Олександра, а також партію Де-Конте із Франції і кандидата К. Сапігу з Литви та вибранця від козацького війська гетьмана С. Яблонського. Данило народився в родині нашої давньої шляхти, що мала земельні

посілості в Брацлавському та Волинському воеводствах. Родина міцно охороняла православну церкву перед унією, а його батько Богдан був старостою Луцького братства впродовж 1675 – 1677 років. Твір Данила є важливим, оскільки він звертається в ліричний, а в більшості сатиричний спосіб до польської корони в обороні прав Українського Народу, особливо Селян. Автор книжки прийшов до тих поглядів несподівано, коли у чагарнику на своєму полі він зустрів бідного селянина, який випасав свою “шкапу” (стару, худу коняку). За панським законом він наказав відібрати ту “шкапу”. Той селянин подивився на Данила з великим докором та жалем. Данила почало мучити сумління, він відчув, що вчинив великий гріх, забравши останню надію – ту “шкапу”, якою той селянин міг обробити клаптик поля і заробити на хліб. Цей випадок у житті Данила змінив усі його погляди. Він відчув долю селян, їхнє важке економічне життя, панщину та зрозумів, що ці бідні люди навіть не можуть помолитися в своїй церкві та ніхто за них не заступається. Внаслідок того і написав польською мовою, бо хотів, аби її прочитав король, а також магнати, поміщики, судові урядовці. Данило мав велику ціль, а саме боронити селянство, критикувати судівництво, тому звертався до сейму і короля, ставив вимоги до польської шляхти припинити безкінечні полювання та святочні бенкети – але усі ці серйозні закиди польський уряд залишав без уваги. Він поїхав до Львова, де знайшов прихильників до своїх поглядів, які порадили поїхати на Лівобережжя та все розповісти гетьману І. Мазепі. Знаходяться записи у історії Величка, що на Лівобережжі йому не довіряли, називали Данила “конфідентом з Львова.” Все ж таки є записки, що він зустрівся з гетьманом І. Мазепою 1700 року, а московський царський уряд,





Терша ікона св. мученика Данила Братковського.

який перехоплював всі листи писані Семеном Палієм до гетьмана І. Мазепи про “Об’єднання України”, наказував Мазепі не допомагати Семенові Палієві, але й не відштовхувати його... Між тими прихильниками Семена Палія був і Данило Братковський. Повертаючись до Львова, Данило роздумував над всім, що він побачив та почув. Він вирішив, що єдиний спосіб оборонити наш народ – це збройним спротивом. І тому приймає рішення приєднатися до козацтва С. Палія. По дорозі до Львова в місті Олиці Данила схопили “віровідступники поляки та уніяти (так написано в книжці), які мали всі дороги обставлені, щоб його піймати, бо знали, що він повертається від гетьмана І. Мазепи. При ньому не було жодних документів, тому його відпустили. У той час молоді чоловіки з Волині поспішали до Фастова, де був центральний збір козацтва С. Палія. Данило заохотив рештки православної української шляхти піти на допомогу

С. Палієві. Але зрадники з української шляхти під проводом також зрадника Ледуховського створили “посполите рушення” та збиралися біля Заслава, щоб боронити польські передові частини на Правобережжі. Данило усвідомив реальну небезпеку для свого життя, і перед вступом у козацтво переписує все майно двом молодшим синам, а в заповіті зазначає, щоб не нести гріха на тамтой світ, сини мають заплатити покривдженому селянинові за ту “шкапу” 30 золотих. Також висловив у заповіті просьбу до малолітніх синів і дочок триматися “тієї віри, за яку я вмираю”. Замість поминального обіду зробив розпорядження: роздати гроші бідним – милостиню... Данило був арештований за військову допомогу С. Палієві, а сеймик у Луцьку дав дозвіл Ледуховському судити Данила військовим судом. Суд хотів довідатися, яких має свідків – приятелів та про що домовлялися. Данило нікого не зрадив і нічого не розказав. Суд рішив взяти його на тортури способом “диби”. Втративши відразу свідомість, маючи майже 60 років, на другий день 26 листопада 1702 р. посеред ринку в Луцьку, через ката за сім разів по мордерському зістав стятий, що означало: по черзі відрубували руки, ноги, тоді голову, а насамкінець перетнули й тулуб... Тлінні останки мученика за Православно церкву та об’єднану вільну Україну Данило Братковський був похований у крипті братської церкви Чесного Хреста в місті Луцьку. Канонізований 27 червня 2013 р. церквою Київського Патріархата в Україні, а пам’ять святкуємо 9-о грудня в день його страждальної смерті. Постаць Данила Братковського несправедливо призабута. Згадав його свого часу М. Драгоманов як героя Українського Народу, а також М. Старицький у виставі “Останньої ночі”, а п’еса була надрукована 1899 р. Також літературно – науковий вісник надрукував її в перекладі В. Доманицький та 35 його поезій.

Любов Василів-Базюк,  
(Торонто, Канада)



"Свято"

## На День Незалежності у Дніпрі традиційно провели забіг у вишиванках

24 серпня у Дніпрі влаштували забіг у вишиванках «Dnipro Vyshyvanky Run», присвячений 28-й річниці Незалежності України. Організатор заходу - ГО «Start Dnipro». Забіг відбувся у рамках програми міського голови Бориса Філатова «Дніпро - спортивна столиця». Участь у ньому взяли 300 осіб. Це і початківці, і професійні спортсмени різного віку. Також до заходу приєдналися діти з обмеженими можливостями. "Забігу вишиванках традиційно присвячений Дню Незалежності України. Під час цього заходу головне мати гарний настрій та одягнути вишиванку. Крім цього на учасників чекають цікаві естафети та змагання у національному стилі. А я, користуючись можливістю, вітаю всіх зі святом, бажаю миру, щастя та процвітання нашій країні. Ну і, звичайно, бажаю всім любити біг, спорт і бути здоровими", - привітав учасників та гостей заходу заступник міського голови Олександр Шикуненко.

Для дорослих пропонувалися дистанції 2,5 км, 5 км, 10 км та естафета 3x300 м. А для юних бігунів – 100 м (від 3 до 6 років), 500 м (від 7 до 10 років) та 1000 м (від 11 до 14 років).

«Особливість заходу у тому, що ми об'єднуємо і дорослих, і маленьких, і людей з особливими потребами. Всі вони вже четвертий рік поспіль приходять зробити подарунок своїй країні у вигляді забігу», - розповіла виконавча директорка громадської організації «Start Dnipro» Світлана Ліщинська.

Пробігти набережною Дніпра у вишиванці на честь Дня Незалежності приїхали учасники з Києва, Харкова, Кривого Рогу, Львова та Нікополя.

Павло вперше бере участь у такому забігу, для цього спеціально приїхав з Харкова. "Я захоплююсь підйомами у гори, а там найважливіше добре бігати. Тож бігом я теж захопився. Став брати участь у змаганнях, а це затягує, і ось сьогодні я тут. І вишиванка у мене була, тож усе зійшлося", - розповів Павло.





Дніпрянка Оксана теж біжить у вишиванці вперше. "Символічним є те, що у День Незалежності ми біжимо у вишиванках. Адже, щоб бути самостійними, нам довелося за це поборотись. А спорт він якраз зміцнює не лише тіло, а й дух. Тож біжимо заради своєї сили та сили нашої держави", - розповіла Оксана.



Разом з дівчиною у парі біжить хлопець Андрій. Їх руки зв'язані жовто-блакитною стрічкою, щоб не розімкнутися, адже Андрій не бачить. У такий спосіб хлопець бігає не вперше. На запитання, чи важко так, відповідає: потрібно не боятися, а пробувати, тоді все вийде і важко не буде.

"Якщо людині важко, але вона нічого не робить, щоб покращити життя, а тільки стогне, вихід один - підійматися з дивана та діяти, рухатися, бігти і тоді не буде часу на стогін", - сказав Андрій.

Переможці забігу отримали нагороди та призи. А на фініші на усіх чекало частування. Також у рамках заходу організатори влаштували «Козацькі перегони», під час яких команди змагалися у ліпленні вареників, стрибках у мішках, на скакалці тощо. Заробити додаткові бали можна було заспівавши українську народну пісню, розповівши вірш чи станцювавши гопак.

# Вересень (народні прикмети)

Врожай на горіхи - врожай хліба на майбутній рік.

Великі і високі мурашині купи восени - на сувору зиму.

Бджоли восени щільно віском заліплюють, залишаючи ледь помітний отвір - на холодну зиму; залишають його відкритим - до теплої зими.

Багато ягід горобини - осінь буде дощова, мало - суха.

Якщо під час вечірнього доїння вим'я в корови потверділо - наступного дня буде похолодання.

Бабине літо непогідне - осінь суха.

Миші риють нори входом на південь - зима буде сувора.

Кроти носять у нори багато стерні й соломи - зима буде холодна.

Якщо в дощову ніч сова часто пугикає - бути завтра добрій погоді.

Вересневий дощ, що почався вранці, довго не йтиме.

Ранком чути запах сажі - надвечір збереться велика злива.

Якщо коло буряків багато сухої гички - осінь буде тепла й суха.

Якщо осінь багата на гриби - зима буде тепла.

Багато грибів - мало хліба того ж року.

Коли гриби вродять, тоді на людей помір буває.

Добре вродили опеньки - буде врожай жита наступного року.

Багато підпеньок восени - на сувору зиму.

Якщо в лісі мало грибів, а багато жолудів - чекай суворої зими.

На купах гною вранці з'явилися пасльони, які вирости за ніч, - у день буде дощ.

Восени багато грибів - на неврожай.

З верчиків дерев листя опало - скоро зима.

Блимають зірки - посилиться вітер і погіршиться погода.

Побачив дві чи три веселки - збирайся в ліс по гриби.

Лебеді летять з півночі на південь пізно - осінь буде затьжною і теплою.

Якщо багато павутиння і шпаки не поспішають відлітати, то осінь погодою порадує.

На рослинах багато павутиння - тепла погода утримається.

Якщо під час дощу павуки плетуть свої тенета -

дощ невдовзі припиниться.

Павуки бояться вологи й рідко виходять на полювання вранці. Тому, як запримітите вранці павука, а роси немає, - буде погідний день.

З ночі не з'явилася роса, а по ні-зів'ях немає туману - на негоду.

Якщо суцільний туман не зникає після сходу сонця, то незабаром настане мінлива погода.

Парує туман над лісом - "пішли» гриби. Туман уранці піднімається, утворюючи хмари, - на дощ; падає на землю - на суху погоду.

Осінь ясна - зима холодна. Грім у вересні нагадує про теплу й довгу осінь, а в жовтні - малосніжну зиму.

Дружний відліт в ірій птахів - ознака суворої зими.

Коли журавлі пролітають низько над землею, то це точна прикмета, що вже недалеко й зима, похолодання, а то й морози.

Якщо осінь бідна на гриби, то зима буде багатою на сніг і морози.

Щедро вродили горіхи на ліщині - зима має бути суворою і сніжною.

Рясна горобина і завчасно почервоніла - на сувору й сніжну зиму.

Мало павутиння - до сухої осені.

Грім у вересні - на теплу і тривалу осінь.

Чим сильніший вітер, тим менша ймовірність місцевих заморозків.

Нічний вітер віщує дощ наступного дня.

Коли сіють у негоду, то у хлібі буде багато мітли.

Бджоли щільно затягують вічка у вуликах прополісом - на холодну зиму, а залишають льоток майже відкритим - на теплий перезимок.

Хмари рухаються проти вітру - погіршиться погода.

Восени довго не зникають мухи - осінь буде затьжною і сніг ляже пізно.

Якщо журавлі пізніше звичайного відлітають в ірій та ще й при західному вітрі - зима запізниться.

Сичі кричать - перед тривалою негодою.





# Рецепти *української* кухні

## Як приготувати вергуни на кефірі

### Інгредієнти:

Кефір	250 мл
Пшеничне борошно	450 г
Яйця	1 шт.
Цукор	4 шт.
Сіль	0,5 ч. л.
Сода	1 ч. л.
Рослинна олія	150 мл

### Приготування:

Змішуємо цукор, сіль і яйце. Вливаємо кефір, перемішуємо. Додаємо соду, потім – 2 ст. л. рослинної олії і знову перемішуємо. Просіваємо борошно. Ложкою, а потім руками замішуємо тісто. Тісто має бути трохи липким, м'яким і некрутим. Накриваємо мискою, у якій замішували тісто, і даємо тісту відпочити приблизно 20 хвилин. Розкачуємо тісто в пласт товщиною до 1 см. Розрізаємо на ромби. У середині кожного ромба робимо надріз. Один край тіста вивертаємо через надріз

так, як зазвичай робимо на хмиз. Розігріваємо пательню, а потім наливаємо в неї рослинну олію, вона повинна бути гарячою, але в жодному разі не має горіти! Це дуже важливо. Коли ми досягли потрібної температури олії, кладемо вергуни в пательню. Вони швидко смажаться (приблизно по 1 хвилині з кожної сторони). Перед подачею посипаємо вергуни цукровою пудрою..



ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО  
ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ  
УКРАЇНИ



Не рубай



а посади!



**ШВИДКО**  
**ЗРУЧНО**  
**ПРЯМО В РУКИ**

Найшвидший і найбільш надійний посилковий сервіс до України та країн СНД. Порівняйте терміни доставки пакунків через компанію МІСТ з другими компаніями і переконайтесь в цьому самі.

- ДОСТАВКА КОРАБЛЕМ  
В Україну: 30-40 днів  
В Москву: 30-40 днів  
В Ст. Петербург: 35-45 днів  
Решта регіонів на [www.meest.us](http://www.meest.us)
- ВІДПРАВКА АВІА І МОРСЬКИХ ВАНТАЖІВ
- ДОСТАВКА АВТОМОБІЛІВ У КОНТЕЙНЕРАХ
- УПАКОВКА І СТРАХУВАННЯ
- ПЕРЕКАЗ ГРОШЕЙ ЗА НАЙНИЖЧИМИ ЦІНАМИ

**ЕКСПРЕС ДОСТАВКА ПОСИЛОК:**  
В Україну: 3-5 робочих днів  
В Москву: 5-7 робочих днів

**МІСТ MEEST**

**1-800-288-9949** [www.meest.us](http://www.meest.us)

Marketing and design by [imaginestudio.com](http://imaginestudio.com)

Заснований 2005 року поштово-логістичний оператор України, ТзОВ «Торговий Дім «Міст Експрес» є одним з лідерів у сегменті доставки відправлень «до рук» Одержувача. Підприємство належить до поштово-логістичної групи «Meest Group», яка сягає своїм корінням міжнародної корпорації МІСТ (Meest Corporation Inc., Торонто, Канада).

У кожному обласному центрі України та у великих містах діють склади компанії з технологією он-лайн реєстрації усіх процесів: приймання на склад, видача на доставку чи видача відправлень клієнту на складі. Компанія обслуговує понад 100 власних підрозділів, активно розбудовує мережу агентських пунктів прийому-видачі відправлень на території України. Володіє найбільшим серед експрес-перевізників власним флотом транспорту, який нині становить понад 300 одиниць, а понад 500 одиниць транспорту виконує доставку за контрактом.

Основна продукція/послуги компанії: доставка відправлень між відділеннями («склад-склад»); доставка відправлень від Замовника «до дверей» Одержувача («від дверей до дверей»); адресна розсилка кореспонденції (рахунків, договорів, періодичних видань, POS матеріалів) у поштову скриньку чи безпосередньо «до рук» Одержувача; доставка товарів дистанційної торгівлі (інтернет-магазинів, телемагазинів, компаній, що торгують за каталогом, MLM-компаній).

